

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalous

2020

Homeira Atrafi

**TURUN AMMATTIKORKEAKOULUN
MAAHANMUUTTAJAOPISKELIJOIDEN
INTEGRAATION PARANTAMINEN
KIELITAIDON AVULLA**

Homeira Atrafi

TURUN AMK:N MAAHANMUUTTAJAOPISKELIJOIDEN INTEGRAATION PARANTAMINEN KIELITAIDON AVULLA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten suomen kielentaito voi vaikuttaa maahanmuuttajaopiskelijoiden integroitumiseen Turun ammattikorkeakouluun. Tässä opinnäytetyössä etsitään kielen kannalta selittäviä asioita sekä yhteisiä ratkaisuja, jotka voisivat tukea ja edistää opiskelijoiden sujuvampaa integroitumista opintojen aikana. Ymmärtämällä kielihaasteiden aiheuttamat ongelmat, voidaan ryhtyä tehokkaampiin toimiin koulutukseen osallistumisen parantamiseksi.

Tässä kvalitatiivisessa opinnäytetyössä on käytetty tutkimusmenetelmänä puolistrukturoituja yksilöhaastatteluja, jotka suoritettiin seitsemän haastateltavan kanssa.

Tämän opinnäytetyön tulokset osoittavat, että integraatio opiskeluympäristöön ja opintoihin on vaikeaa maahanmuuttajaopiskelijoille. Suomen kieli ja siihen liittyvät ongelmat ovat suurin haaste, jonka lopputuloksena integraatio ei ole niin tehokas. Akateemisen kielitaidon osaamisen puute heikentää heidän mahdollisuuksia opiskeluun ja vaikuttaa negatiivisesti vuorovaikutukseen sekä opettajien että muiden opiskelijoiden kanssa.

Tämän opinnäytetyön tulosten pohjalta on suositeltavaa lisätä akateemista suomen kielen tukea tarjottavaksi opiskelujen aikana. Jatkuva tuki selkeällä ohjeistuksella auttaa opiskelijoita suorittamaan paremmalla varmuudella opinnot loppuun. Turun ammattikorkeakoulu voi ottaa maahanmuuttajaopiskelijoiden tarpeet huomioon ja kehittää mahdollisia tukipalveluita, joilla voisi parantaa heidän integroitumistaan opiskelu-elämään.

ASIASANAT:

Maahanmuuttajaopiskelija, Integraatio, Kielitaito

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Business Administration

2020 | 41 pages

Homeira Atrafi

IMPROVING THE INTEGRATION OF TUAS IMMIGRANT STUDENTS THROUGH LANGUAGE SKILLS

The aim of this thesis is to determine how Finnish language skills affect the integration of immigrant students into TUAS. This study seeks to find explanatory issues in terms of language and solutions that could support and promote smoother integration of students during their studies. By understanding the difficulties caused by language skills, more effective steps can be taken to improve involvement in education.

In this qualitative thesis semi-structured individual interviews, conducted with seven interviewees, have been used as research method.

The result of this study shows integration with study environment and studies is difficult for immigrant students. Finnish language and problems related to that are the main obstacles leading to less efficient integration with TUAS. Lack of academic linguistic knowledge decreases their contribution to studies and negatively affects their relationship with teachers and other students.

Based on the result of this thesis it is recommended that more academic Finnish language support should be offered during studies. Continuous guidance with clear instructions helps students to complete their study with more certainty. TUAS can consider immigrant students' demands and develop support services which can improve their integration into study life.

KEYWORDS:

immigrant student, integration, language skills

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 AIEMMAT TUTKIMUKSET	6
2.1 Valmentavasta valmiiksi -hanke	6
2.2 Taustalla on väliä -arviointihanke	7
3 MAAHANMUUTTAJAT SUOMESSA	9
3.1 Maahanmuuttajien koulutuspolut	10
3.2 Maahanmuuttajaopiskelijat korkeakoulussa	11
3.3 Suomalainen korkeakoulu kansainvälisessä vertailussa	12
4 INTEGRAATIO	13
4.1 Opiskelijan identiteetti	13
4.2 Integraatio korkeakoulussa	15
4.2.1 Osallisuuden merkitys	16
4.3 Kielitaito haasteena	17
4.3.1 Riittävä kielitaito korkeakoulun kannalta	19
4.3.2 Kielitaidon ja ohjauksen merkitys integraatiossa	20
4.3.3 Kielitaito ja opiskelijan uraelämä	21
5 TUTKIMUSKEN TOTEUTTAMINEN	23
5.1 Tutkimuksen tausta ja tarve	23
5.2 Tutkimusmenetelmä	23
5.3 Aineistonkeruu	24
5.4 Aineiston analyysi	25
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET	26
6.1 Integraatio opiskelijoiden näkökulmasta	26
6.2 Kielitaidosta nousseet haasteet	28
6.3 Toivottuja tukitoimia	30
7 POHDINTA	33
LÄHTEET	37

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on arvioida maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kielellistä integroitumista Turun ammattikorkeakouluopintoihin. Opinnäytetyön tarkoituksena on etsiä kielen kannalta selittäviä asioita sekä yhteisiä ratkaisuja, jotka voisivat tukea ja edistää maahanmuuttajaopiskelijoiden integraatiota opintoihin Turun ammattikorkeakoulussa.

Riittävä investointi koulutukseen kaikissa kulttuuriyhteisöissä auttaisi kehittämään dynaamisen ja vahvan talouden. Talouden vahvistuminen ei ole mahdollista ilman korkeatasoista ja monimuotoista opiskelumahdollisuutta, joka tarjoaisi pääoman kaikille opiskelijoilleen. Maahanmuuttajataustaiset opiskelijat ovat pysyvä sijoitus Suomen tulevaisuudelle. He ja heidän lapsensa ovat yhteiskunnan tuottavia jäseniä, ja heidän mahdollisuuttaan opiskeluun tulisi vahvistaa entistä enemmän.

Maahanmuuttajien kouluttautumisella on ratkaiseva rooli kotouttamisella suomalaiseen yhteiskuntaan. Muuttuva väestörakenne tarvitsee uutta strategiaa koulutuksen tarpeisiin. Moni projekti ja hanke on viime aikoina rahoitettu opetusministeriön toimesta tilanteen parantamiseksi. Myös kaikki korkeakoulut, kansallisella tasolla, ovat sitoutuneet tekemään lisää tutkimuksia, joiden tuloksien avulla maahanmuuttajaopiskelijoita autettaisiin kehittämään opiskeluelämässä vaadittavia taitoja. Tuen ei pidä rajoittua pelkästään akateemiseen näkökulmaan, myös opiskelijan kulttuurinen identiteetti tulee huomioida. Jos tavoitteena on maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden koulutustason parantaminen ja sulautuminen suomalaiseen yhteiskuntaan, tulee olla myös kattava ja kulttuureja tukeva opetusta, jotta opiskelijat oikeasti sitoutuisivat opiskeluun ja myös sen jälkeiseen työelämään.

Tämä tutkimus toteutetaan laadullisella tutkimusmenetelmällä, jotta päästään syvälle aiheeseen ja tuottaa tarkkaa tietoa aiheesta tai ongelmasta. Tietojen keräämiseen käytetään puolistrukturoitua haastattelumenetelmää, jossa molemmat sekä tutkija että haastateltava pääsevät laajemmin aiheen ympärille. Laadullinen tutkimusmenetelmä antaa realistisen, luotettavan sekä uskottavan lopputuloksen.

2 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Suomen hallituksen tavoitteena on saada maahanmuuttajat entistä nopeammin opiskelemaan ja työelämään. Maahanmuuttajaopiskelijoiden integroitumisen parantaminen korkeakouluihin on kuitenkin melko uusi aihe, johon Suomen hallitus on viime aikoina kiinnittänyt enemmän huomiota. Maahanmuuttajaopiskelijoiden integraatio korkeakouluissa nousi vielä ajankohtaisemmaksi aiheeksi sen jälkeen, kun valtioneuvosto nosti esiin huolensa maahanmuuttajien kykyjen kehittymisestä vuonna 2018. Tilastojen mukaan kantasuomalaisten ja maahanmuuttajien välillä on suuri kuilu osaamisen kehittämisessä (Valtioneuvosto 2018, 27).

Kyseisestä aiheesta on tehty vielä vähän tutkimuksia. Mainitsen seuraavaksi kaksi hanketta, jotka ovat oman opintonäytetyöni kannalta varsin tärkeitä. Molemmat hankkeet ovat opetusministeriön rahoituksella sekä kansallisella tasolla toteutuneet viime vuosina. Turun AMK on ollut myös näissä molemmissa osallisena. Maahanmuuttajien osaamisen tunnistaminen on nostettu vahvasti kehittämiskohteeksi monissa korkeakouluissa. Turun ammattikorkeakoululla on merkittävä rooli useissa valtakunnallisissa hankkeissa, joiden avulla vahvistetaan korkeakouluopintojen ja työelämän saavutettavuutta maahanmuuttajille ja tuetaan siten osallistumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

2.1 Valmentavasta valmiiksi -hanke

Maahanmuuttajille suunnattua valmentavaa koulutusta on järjestetty vuosina 2010–2017 yhteensä 13 ammattikorkeakoulussa. Valmentavan koulutuksen avulla on pyritty edesauttamaan maahanmuuttajien mahdollisuuksia päästä opiskelemaan korkea-asteen koulutuksiin. Valmentavassa koulutuksessa opiskelija voi vahvistaa ja kehittää osaamistaan ammatillista koulusta varten, mikäli hänen kielitaitonsa tai oppimisvalmiudet eivät ihan riitä tutkintoon johtavaan koulutukseen. Koulutuksen aikana oppilaita kehoitetaan määrittelemään omat henkilökohtaiset tavoitteensa. Tämä mahdollistaa kielitaidon kohentamisen sellaiselle tasolle, jossa he voivat siirtyä korkeamman koulutuksen tutkinto-ohjelmaan (Opetushallitus 2019). Vuonna 2017 opetus- ja kulttuuriministeriön yhtenä toimenpide-ehdotuksena olikin, että maahanmuuttajaopiskelijoiden koulutuspolkuja ja valmentavia opintoja pitää kehittää paremmin, jotta pystytään kehittämään myös

maahanmuuttajien integraatiota edistäviä koulutusratkaisuja (Opetus- ja kulttuuriministeriön 2017, 35).

Valmentavasta valmiiksi -hanke toteutettiin vuosina 2017-2019 Metropolian Ammattikorkeakoulun päävastuulla. Hankeen tavoitteena oli kehittää maahanmuuttajien valmentavaa koulutusta ja parantaa korkeakoulujen toimintakulttuuria edistääkseen maahanmuuttajien osallisuutta ja integraatiota. Hankkeen tavoitteena on, että yhä useampi maahanmuuttaja löytää tietoa valmentavista koulutuksista, koulutusten haku toteutuu yhteisesti sovittujen hakuperiaatteiden mukaisesti ja yhä useampi pääsee koulutuksen avulla jatkamaan opintojaan korkeakoulussa. Tavoitteena on myös valmentavien koulutusten kansallisen tarjonnan, käytäntöjen ja saatavuuden parantaminen ja yhdenmukaistaminen. (Stenberg 2019, 9-16.)

2.2 Taustalla on väliä -arviointihanke

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen tärkeimmät tehtävät ovat kehittää koulutusta ja oppimista, varhaiskasvatusta, sekä koko elämän jatkuvaa oppimista osanaan kansainvälisten tai maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden integraatiota Suomessa. Koulutuksen ja osaamisen kehittämisen osalta integraatio onkin tunnistettu yhdeksi tärkeimmistä tekijöistä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) toteutti vuosina 2016–2019 opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta useita koulutukseen liittyviä arviointihankkeita. Yksi niistä oli arviointiraportti nimeltään ”Taustalla on väliä. Ulkomaalaistaustaiset opiskelijat korkeakoulupolulla”, joka toteutettiin vuosina 2018-2019. Arvioinnissa osallistui 11 korkeakoulua mukaan lukien Turun ammattikorkeakoulu. Arvioinnin tavoitteena oli tutkia ensimmäistä kertaa kansallisella tasolla maahanmuuttajaopiskelijoiden osallistumista korkeakoulutukseen sekä integroitumiseen liittyviä haasteita. Arvioinnissa myös pyrittiin selvittämään, miten erilaiset tekijät vaikuttavat opiskelijoiden osallistumiseen opintojen aikana. Tämän arvioinnin tavoitteena oli myös tunnistaa kehittämisalueita sekä kehittää hyviä käytäntöjä opiskelijoiden osallistumisen tukemiseksi. (Airas 2019, 20-24.)

Arviointiryhmä tunnisti erityisiä haasteita, joita maahanmuuttajaopiskelijat kohtaavat hakuaikana sekä valmistumisen yhteydessä. Yhtenä merkityksellisenä haasteena oli se, että arvioinnin kohderyhmää, eli maahanmuuttajaopiskelijoita tunnistetaan ja tunnetaan todella heikosti kaikissa korkeakouluissa. Tämä koskee hakuprosessien lisäksi myös

opiskelijoiden arkea koulussa. Tämän ongelman ratkaisemiseksi Karvi kannustaa kaikkia korkeakouluja luomaan yhteisen ja kansallisen tavan tunnistaa nämä nuoret opiskelijat sekä hakijat omana kohderyhmänään. Tämä on erittäin tärkeää käytännön ratkaisujen löytämisen ja prosessin kehityksen seurannan kannalta. Tunnistamisvaiheen jälkeen korkeakoulut pystyvät entistä enemmän hyödyntämään moninaisuutta, esimerkiksi kielellistä, kulttuurista tai muuta moninaisuutta opetuksessa ja korkeakoulujen arjessa. Arviointivertailut osoittivat myös senkin, että erityiskohtelun tarvetta ei tunnisteta vielä maahanmuuttajaopiskelijoiden osalta. Tämän vuoksi Karvi suosittaa, että korkeakoulujen tulisi ensin tunnistaa maahanmuuttajaopiskelijoiden erityiskohtelun tarpeita, jotta voitaisiin tarjota laadukkaita oppimiskokemuksia sekä toimia yhdenvertaisesti korkeakouluissa. (Airas 2019, 4.)

Arvioinnin tulosten mukaan, maahanmuuttajaopiskelijat tarvitsevat enemmän kielellistä tukea ja ohjausta korkeakouluissa. Kielitaito on tärkeä osa opiskelijoiden integroinnissa. Opiskelumahdollisuuksien lisäksi hyvä kielitaito helpottaa myös heidän työnsaantiansa valmistumisen jälkeen. Korkeakoulujen on rakennettava selkeitä ja eteneviä polkuja maahanmuuttajaopiskelijoiden kielellistä kehittymistä varten. Opiskelijoille pitäisi tarjota kielitaidon kehittymistä tukevaa opintotarjontaa ja muitakin tarvittavia tukitoimia. Kieliopin lisäksi Karvi suosittaa, että myös opintojen yhteyttä opiskelijoiden uraelämään pitäisi lisätä korkeakouluissa. Opiskelijoiden osaamisen tunnistaminen sekä työelämäverkoston vahvistaminen opintojen aikana edistää myös heidän integroitumistansa työelämään ja suomalaiseen yhteiskuntaan. (Airas 2019, 101.)

3 MAAHANMUUTTAJAT SUOMESSA

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan henkilöä, joka on pysyvästi muuttanut maasta toiseen. Maahanmuuttajan synonyyminä käytetään myös käsitettä ulkomaalaistaustainen. Tilastokeskuksen syntyperäluokituksen mukaan Suomessa vakituisesti olevia ulkomaalaistaustaisia tilastoidaan syntyperän, kansallisuuden ja kielen perusteella. Syntyperäinen ulkomaalaistaustainen on henkilö, joiden molemmat vanhemmat ovat syntyneet Suomen ulkopuolella. Ensimmäisen ja toisen polven ulkomaalaistaustaiset henkilöt voidaan luokitella heidän syntyperällänsä. Tilastokeskuksen mukaan ensimmäisen polven henkilöt ovat syntyneet ulkomailla, toisen polven ulkomaalaistaustaiset henkilöt ovat syntyneet Suomessa (Tilastokeskus 2018a). Maahanmuuttajalla ja maahanmuuttajataustaisella on monia alakäsitteitä kuten pakolainen, turvapaikanhakija, tai vieraskielinen. Erilaisia maahanmuuttajan määritelmiä käyttämällä on mahdollista vaikuttaa tutkittavaan joukkoon. *”Se, millaista maahanmuuttajuuden käsitettä milloinkin käytetään, riippuu asiayhteydestä, tavoitteista ja tarkoitusperistä”* (THL 2015).

Suomessa maahanmuutto on noussut ajankohtaiseksi aiheeksi 1990-luvun alussa. Maahanmuuttajien määrä on kasvanut nopeasti 1990-luvulta nykypäivään. Vuoden 2017 Sosiaali- ja terveysministeriön raportin mukaan vieraskielisten määrä Suomessa on noin kymmenkertaistunut 25 vuoden aikana (Päivinen 2017, 9). Tilastokeskuksen mukaan Suomen nykyväestö jaetaan kahteen luokaan: suomalaistaustaiset henkilöt ja ulkomaalaistaustaiset henkilöt. Ulkomaalaistaustaiset muodostavat maahanmuuttajien väestön, joka tarkoittaa eri kansalaisuutta, syntymämaata, kieltä ja alkuperää. Suomessa ulkomaalaistaustaisten määrässä on tapahtunut tasaista kasvua viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Suhteessa väkilukuun ja moniin Euroopan maihin verrattuna tämä luku on yhä alhainen. (Tilastokeskus 2018b.) Maasta toiseen muuttamisen syitä ovat useita. Forsander (2013, 106) on jakanut maahanmuuttajat eri ryhmiin muuttosyiden mukaan:

1. Työperusteinen muutto
2. Opiskeluun perustuva muutto
3. Perheen yhdistämiseen perustuva muutto
4. Humanitaarinen maahanmuutto

5. Muut syyt

Ulkomaalaistaustaiset muuttavat Suomeen yleisimmin perhesyiden ja avioliiton takia. Myös työ ja opiskelu ovat yleisiä maahanmuuttoperusteita (Tilastokeskus 2015).

3.1 Maahanmuuttajien koulutuspolut

Kun maahanmuuttajien määrä kasvaa, myös erilaisia julkisia palveluja ja kotouttamistoinenpiteitä tarvitaan lisää. Suomeen muuttaneiden kuuluu saada tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta. Heillä pitää olla myös mahdollisuus hankkia tarvittava kielitaito maahanmuuton syystä riippumatta (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 9). Maahanmuuttajataustaiset osallistuvat suurimmaksi osaksi samaan kasvatukseen ja opetukseen kuin kantaväestökin. Lisäksi he voivat saada tukea, valmistavaa opetusta tai koulutusta saavuttaakseen kielitaidon ja muut tarpeelliset valmiudet. Maahanmuuttajat nuoret eivät ole homogeeninen ryhmä ja heidän koulutuspolkunsa poikkeavat usein kuin kantaväestön poluista. Yksi vaikuttavista tekijöistä on se, milloin maahanmuuttajan koulutie on alkanut Suomessa. Mitä myöhemmässä vaiheessa koulunkäynti Suomessa aloitetaan, sitä haastavampaa on koulutyö. (Valtonen & Korhonen 2013, 225.)

Perusopetuksessa maahanmuuttajaopiskelijat sijoitetaan eri ryhmiin iän, tietämyksen sekä maahantuloajan perusteella. Suomessa vuonna 2015 opiskeli peruskoulutuksessa noin 32 000 vieraskielistä opiskelijaa, mikä oli 6 % kaikista opiskelijoista. Lukiokoulutuksessa opiskelee vuosi vuodelta enemmän maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita. Vuonna 2015 suomalaisessa lukioissa opiskeli 4800 vieraskielistä opiskelijaa. Myös ammatti- ja erikoisammattitutkintoja suorittavien vieraskielisten opiskelijoiden määrä on kasvanut Suomessa. Ammatillisen koulutuksen luvuissa on huomattu, että vieraskielisten opiskelijoiden määrä on kasvamassa kovaa vauhtia. Vuonna 2010 ammatillisessa koulutuksessa oli vähän yli 14000 vieraskielistä opiskelijaa, mutta vuonna 2015 heitä oli jo 24600. Viidessä vuodessa heidän määränsä kasvoi siis jopa 75 %, toisin sanoen 10500 opiskelijalla. (Tilasto-neuvos 2017.) Ammatillinen koulutus mahdollistaa maahanmuuttajataustaiselle nuorelle tai aikuiselle ammatin hankintaa ja sitä kautta työelämään osallistumista. Ammatillinen tutkinto myös oikeuttaa opintojen jatkamiseen ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016).

Toisen asteen koulutuksen läpäisyllä on keskeinen merkitys maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kokonaiskoulutuspolkua ajatellen. EU-komission koulutuksen

seurantaraportissa alleviivattiin ensimmäisen ja toisen polven maahanmuuttajien heikompia oppimistuloksia ja koulutuksen keskeyttämistä Suomessa. Suomi on kyllä yleisesti ottaen onnistunut vähentämään 18-24 -vuotiaiden koulunkäynnin keskeyttämisprosenttia tavoitteen (10 %) mukaisesti, mutta maahanmuuttajataustaisten keskeyttämisprosentti on jopa 18 %. Ulkomailla syntyneiden koulutuksen keskeyttämisprosentti on myös kasvanut Suomessa vuodesta 2012, vaikka Euroopassa se ei keskimäärin olekaan kasvanut. (Tilastoneuvos 2017.)

3.2 Maahanmuuttajaopiskelijat korkeakoulussa

Maahanmuuttajaopiskelijalla tarkoitetaan sekä Suomeen muuttaneita että Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria. Heistä voidaan myös käyttää termiä vieraskielinen. Kielen, kulttuurin, koulutuksen ja maahan tulon syyn kannalta maahanmuuttajaopiskelijat ovat heterogeeninen ryhmä. (Ikonen 2005, 10.)

Vuonna 2017 korkeakoulutasolla opiskeli 294 516 opiskelijaa. Maahanmuuttajaopiskelijoita oli 13 900, mikä on 4,7 % kaikista korkeakouluopiskelijoista. Tämä osoittaa määrän lisääntyneen 700 opiskelijalla vuodesta 2002 (Tilastokeskus 2018). Maahanmuuttajataustaisilla opiskelijoilla oli noin 1 400 opinto-oikeutta Suomen korkeakouluissa. Opinto-oikeuksien määrä on silti vielä tosi alhainen huolimatta siitä, että se onkin vuodesta 2012 nelikertaistunut (Airas 2019).

Väestön ikääntyminen ja työvoiman riittämättömyys on herättänyt huolta erilaisissa julkisissa keskusteluissa. Verrattaessa koko väestön väestöpyramidia maahanmuuttajataustaisten väestörakenteeseen, ovat väestöpyramidit lähes päinvastaisia. Vuoden 2017 lopussa maahanmuuttajataustaisista jopa 77 % oli 0-14 vuotiaita, ja ainoastaan 9 % 20-34 vuotiaita. Tällä hetkellä siis vain pieni osa maahanmuuttajista on iässä, jossa korkeakouluopinnot ovat ajankohtaisia, mutta muutaman vuoden kuluttua heitä tulee olemaan huomattavasti enemmän. (Väätäinen, 2019.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa 2030 tavoitteena on, että koko väestön osaamispääoma kasvaa ja korkeakoulutusta on kaikkien saatavilla. Vision mukaan vuoteen 2030 mennessä jokaisella nuorella pitäisi jatkossa olla vähintään toisen asteen koulutus ja yhä useammalla, vähintään puolella ikäluokasta, korkeakoulututkinto. (Korkeakoulutus ja tutkimus 2030, 22.) Tämän vuoksi pidetään

tärkeänä, että nuoret, myös erilaisista taustoista sekä aliedustetuista ryhmistä pääsevät suomalaisiin korkeakouluihin opiskelemaan.

3.3 Suomalainen korkeakoulu kansainvälisessä vertailussa

Korkeakoulutason maahanmuuttajaopiskelijat muodostavat pienen osan OECD-maiden opiskelijoista. Tämän perusteella ei voida todeta, että kyse olisi korkeakoulujen yhdenvertaisuudesta. Vuonna 2017 uusista opiskelijoista vain neljä prosenttia olivat syntyneet muualla kuin Suomessa ja 0,1 prosenttia opiskelijoiden vanhemmista olivat syntyperältään muita kuin suomalaisia. (Opetushallitus 2019.)

Vuoden 2018 Education at Glance-raportin mukaan, Suomen väestöstä kuusi prosenttia oli 18-24 -vuotiaita maahanmuuttajataustaisia. Vain kolme prosenttia tästä määrästä olivat uusia korkea-asteen opiskelijoita. Tämä on paljon pienempi luku verrattuna naapurimaihin: Ruotsissa se on 22 %, Norjassa 15 % ja Virossa 9 prosenttia. Suomessa oppimistuloksissa maahanmuuttajataustaisilla ja valtaväestöllä ovat pääsääntöisesti suuria eroja, kun verrataan tämä muiden maiden tuloksiin. Tämä pidetään koulutuksellisen tasaarvon kannalta huolestuttavana ilmiönä, jos Suomessa maahanmuuttajataustaisten korkeakouluopiskelijoiden määrä ei saada nousemaan lähitulevaisuudessa. (Haapamäki 2019, 6.)

4 INTEGRAATIO

Kansainvälisissä keskusteluissa maahanmuuttajan sopeutumisesta vieraaseen maahan käytetään integraatio-termiä. Suomessa vastaava termi on kotoutuminen. Integraatio tai kotoutuminen on maahanmuuttajan ja yhteiskunnan kaksisuuntainen prosessi, jonka tavoitteena on maahanmuuttajan sopeutumista ja sulautumista uuteen ympäristöönsä. Kotoutuminen vaatii maahanmuuttajalta erilaisten tietojen ja taitojen omaksumista sekä kartuttamista, ollakseen täysivaltainen jäsen yhteiskunnassa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019a.) Kotouttaminen on puolestaan niitä yhteiskunnan toimia, joiden avulla vironomaiset pyrkivät edistämään maahanmuuttajan sopeutumista. Kotouttamisen keinoja ovat hyvinvoinnin, terveyden, työllisyyden ja koulutuksen vahvistaminen (Kotoutaminen.fi). Maahanmuuttajien kotouttamistyötä määrittää laki kotoutumisen edistämisestä (L2010/1386). Laissa integraatiolla tai kotoutumisella tarkoitetaan *”maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen”* (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, luku 1, 3§).

Integraation käsite on laaja, ja siihen sisältyy koulutuksen monia osa-alueita. Siksi integraatiolle onkin vaikea löytää yhtä ainoaa kattavaa määritelmää. Integraatio voi viitata koulutuksellisiin kokemuksiin, jotka yhdistävät sisältöä ja pedagogioita, tai se voi viitata kursseihin ja koulutusohjelmiin, jotka yhdistävät muita oppimisen ulottuvuuksia, kuten koulun ja elämän. (Skorton 2018, 122-180.) Integraatiolla viitataan sekä akateemisessa että julkisessa keskustelussa usein kahteen eri asiaan. Yhtäältä sillä viitataan yleisessä mielessä prosessiin, jossa maahanmuuttaja löytää oman paikkansa olla ja toimia uudessa yhteiskunnassa. Toisesta näkökulmasta katsottuna, integraatio pidetään tietyn tyyppisenä kehitysmuotona, jossa maahanmuuttaja osittain integroituu uuteen yhteiskuntaan ja sen käytäntöihin, säilyttäen oman kulttuurisen identiteettinsä ja sen mukaiset käytännöt kuten esimerkiksi kielen ja uskonnon. (King & Lulle 2016, 52–55.)

4.1 Opiskelijan identiteetti

Sana identiteetti tulee latinaisesta *identitas*, joka tarkoittaa samaisuutta ja yhtäläisyyttä (Heikkinen 1998, 96–97). Identiteetti on yksilön persoonallinen ja sosiaalinen käsitys

omasta itsestään ja ominaisuuksistaan. Persoonallinen identiteetti käsittelee niitä piirteitä, jotka erottavat yksilön kaikista muista. Persoonallisen identiteetin lisäksi ihminen luo itselleen yleensä myös sosiaalisen identiteetin, jolla tarkoitetaan niitä sosiaalisia ryhmiä ja yhteisöjä, joihin hän tuntee kuuluvansa (Reicher 2010, 45). Kun yksilö kokee, että hän kuuluu johonkin ryhmään, hän myös samaistuu ryhmälle tyypillisiin ominaisuuksiin ja hänestä tuntuu, että ne ovat osa häntä itseään (Niinistö-Sivuranta & Lindblom 2018).

Opiskelijan käsitys itsestään korkeakouluopiskelijana sisältää subjektiivisen mielikuvan itsestä ja omista mahdollisuuksista. Korkeakouluopiskelijan identiteetti on vahvan akateemisen sitoutumisen sekä orientaation tulosta, jossa opiskelijan pitää vastata kysymyksiin siitä missä on ollut, missä haluaisi olla, ja mitä häneltä akateemisesti odotettaisiin. Nämä käsitykset heijastuvat väistämättä opiskelijan koulumotivaatioonsa. Opiskelijan identiteetillä on vaikutusta hänen opiskeluunsa ja koulunkäyntiinsä sekä rooliinsa opiskelijayhteisössä. (Nummenmaa & Lautamatti 2004.)

Yksi tärkeimmistä oppimis- ja kehitymisprosesseista on identiteetin löytäminen opintojen ohella. Korkea-asteen opinnot ovat tärkeä askel jokaisen ihmisen elämässä. Akateemisen arvon ohessa opiskelija kehittää taitoja, jotka liittyvät työhön, perheeseen, ystävyyksiin sekä parisuhteisiin. Jokainen näistä johtaa ammatillisten ja akateemisten identiteettien yksilökehitykseen. Tämän takia opiskelijaidentiteetillä on merkittävä arvo. (Poutanen ym. 2012.)

Opiskelijaidentiteetin positiiviselle kehitymiselle on tärkeätä, että opiskelija näkee yhteiskunnassa roolimalleja, joiden kanssa hän tuntee jakavansa tiettyjä piirteitä tai arvoja. Vahvistuva identiteetti ja itseluottamus rakentuvat parhaiten kannustavien yhteisöllisten kokemusten avulla. Tieteelliset ajattelutaidot ja uuden tiedon tuottaminen auttavat oppilasta integroitumaan ja tulemaan osaksi korkeakoulun kulttuuria. Opiskelijan akateeminen identiteetti vaikuttaa myös siihen, kuinka hyvin hän suuntautuu tulevaisuuteen ja uraelämään. Kasvu ammatillaiseksi asiantuntijaksi perustuu syvälliseen lähestymiseen, opintojen merkityksen ja tärkeyden ymmärtämiseen sekä siihen, että opiskelija voi kokea osallistuvansa yhteisöön. (Kouvo ym. 2009, 444.)

Sitä mukaan, kun maahanmuutto ja monikulttuurisuus lisääntyvät, myös korkeakoulujen on otettava huomioon niin opiskelijoiden erilaiset kulttuuriset ja koulutukselliset taustat, kuin lähtökulttuurissa muovautuneet ajatusmallit ja oppimistavatkin. Maahanmuuttajan voi olla aikaa vievä omaksua uusi oppijan rooli ja opiskelukulttuuri, sillä uuden oppiminen ja omaksuminen ei rajoitu välttämättä vain opiskeluympäristöön. Hän voi joutua

rakentamaan uudestaan myös henkilökohtaista identiteettiään, sosiaalista verkostoaan ja jopa elämän perusedellytyksiä aivan uudessa toimintaympäristössä. Korkeakouluyhteisön pitäisi huomioida opiskelijat yksilöinä ja mahdollistaa heidän identiteettiensä vahvistumista. Niin maahanmuuttajataustaisen, kuin kenen tahansa muunkin opiskelijan oppimisvaikeuksia huonontaa se, että heidät tukahdutetaan ja pakotetaan samaan muotiin. (Hiltunen 2012, 104-109.)

4.2 Integraatio korkeakoulussa

Korkeakoulussa integraatio tapahtuu sosiaalisella ja akateemisella kentällä. Opiskelijan integroinnilla korkeakoulussa tarkoitetaan niitä sosiaalisia ja akateemisia vuorovaikutuksen käytänteitä, joiden avulla opiskelijoiden sitoutumista opiskeluun voidaan parantaa luomalla yhteenkuuluvuuden tunnetta opintoyhteisöön ja AMK:n yhteisöihin. Akateeminen integraatio on tekijä merkityksellisessä vuorovaikutuksessa opiskelijoiden ja korkeakoulun välillä. Korkeakoulujen tavoite on saada opiskelijat sellaiseen asemaan, että he saavuttavat korkeakoulujen vaatimukset. Yleensä opiskelijoiden sosiaalinen integraatio on opiskelukontekstin ulkopuolella tehtyjen päätösten tulosta (Lähteenoja 2010, 38). Korkeakoulussa sosiaalisella integraatiolla tarkoitetaan ryhmien yhteistä sosiaalista vuorovaikutusta. Kun integroitavat opiskelijat ovat vuorovaikutuksessa muiden kanssa, etäisyys heidän ja sosiaalisen ympäristön välillä vähenee (Moberg 2001, 85).

Integraatio korkeakouluasteen koulutuksessa auttaa opiskelijoita oppimaan tärkeitä taitoja ja saamaan merkityksellisiä kokemuksia mukaan vietäväksi työelämään. Nämä auttavat olemaan kilpailukykyisempi ja sopeutuvaisempi uusissa ympäristöissä ja jatkuvasti muuttuvassa maailmassa (Crow, 2007; Watson & Watson 2014; Crow & Dabars 2015). Korkeakoulujen näkökulmasta integraatio on toivon metodologia, joka tiedollisesti tukee päätöksentekoa ja rakenteellisia muutoksia. Se pitäisi rakentaa opiskelijoiden asioiden ja akateemisen kontekstin ympärille, jotta se johtaisi toisiaan tukevien tiimien muodostumiseen opiskelijoiden tarpeiden ympärille. Integraatio mahdollistaa akateemisten instituutioiden kokonaisvaltaisena tukitiiminä toimimisen opiskelijoille alusta loppuun asti. (Donald 2019, 9.)

Parhaimillaan integraatio voi valmistaa oppilaita, joilla on tietoa, taitoja sekä kompetenssia, joita vaaditaan nykypäivän monimutkaisessa, dynaamisessa sekä haastavassa työelämässä. Integraatio ennen korkeamman asteen tutkintoa voi johtaa kriittiseen

ajattelutapaan, kommunikaatiotaitoihin, ryhmätyötaitoihin, parantuneeseen motivaatioon ja oppimisen iloon. (Skorton & Bear 2018, 171-180.)

Opiskelijan integrointi osaksi korkeakoulu- ja opiskelijayhteisöä luo pohjaa opiskelijan opintojen suoriutumiselle, hyvinvoinnille ja työllistymiselle ympäröivään yhteiskuntaan. Eri mailla on erilaisia strategisia lähestymistapoja maahanmuuttajien integroimiseksi kuten virallisia asiakirjoja, lainsäädäntö, kansalliset strategiat, toimintasuunnitelmat, projektit, yms. OECD:n pyynnöstä valtiot raportoivat näitä asiakirjoja eteenpäin, mitkä määritellään ylemmän tason ohjaus asiakirjoiksi. OECD-raportti osoittaa, miten kattava käytäntö valtiolla on sisäistää kansalliset käytännöt maahanmuuttajaopiskelijoiden integroimiseksi korkeampaan koulutusjärjestelmään. Tavoitteena on luoda maahanmuuttajille paremmat integraatio mahdollisuudet luomalla neuvontapalveluita ja tukemalla kieliohjelmia. Suomessa, kuten muullakin Euroopassa, on melko epäselvä käytäntö siihen, miten maahanmuuttajia saataisiin integroitua enemmän korkeakoulutuksen piiriin. (European commission/EACEA/Eurydice 2019.)

4.2.1 Osallisuuden merkitys

Onnistunut integraatio luo yhteisöjä, jotka ovat taloudellisesti vahvempia sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti osallistavia. Integraatioon liittyviin asioihin viitataan yhteiskuntatieteissä välillä myös osallisuuden käsitteellä. Osallisuus on kuulua johonkin yhteisöön. Se tarkoittaa on yhteenkuulumisen tunnetta ja kokemusta osallistumisesta. Osallistuminen ja vaikuttaminen omiin asioihin omassa ympäristössä on jokaisen ihmisen oikeus. (Rasku-Puttonen 2007, 7.) Osallisuus käsitteenä on laaja, ja sitä määritellään eri tavoin eri hallinonyksiköissä. Opetus- ja kulttuuriministeriössä osallisuudella tarkoitetaan merkityksellisyyttä ja mahdollisuuksia (Isola ym. 2017). Osallisuus on saanut viimeisimmässä opetussuunnitelmassa oman lukunsa. Yksilön kokemukset yhteisöön kuulumisesta sekä vaikuttamisen mahdollisuudet toisten jäsenten työhön määritellään sisällyttämisenä (Opetushallitus 2014, 28). Luonnollisesti tällöin myös yhteisö mahdollistaa yksilön osallisuuden (Turja 2016, 47).

Wengerin mukaan aito osallisuus muokkaa niin yksilön tekemistä, olemusta kuin sitäkin, miten hän tulkitsee omia tekojaan (Wenger 2008, 5). Pelkästään samassa tilassa olemisesta pyritään nyt siirtymään kohti aitoa kokonaisvaltaista osallistumista ryhmän toimintaan. Erityisesti nuorten keskuudessa on tärkeää, että on osa ryhmää tai yhteisöä. Kun tuntee olevansa muille ryhmän jäsenille tärkeä, tuntee olevansa yhtä ja kuuluvansa

joukkoon, ja siten tuntee itsensä merkitykselliseksi. (Leskisenoja 2016, 196–198.) Suomalaisen monikulttuurisen koulutuksen ja opetuksen päämääränä on kehittää opiskelijoiden osaamista sekä vähentää ennakkoluuloja ja syrjäytymisen syntymistä. Lisäksi tavoitteena on edistää kulttuurista moniarvoisuutta ja tasa-arvoisia osallistumismahdollisuuksia sekä koulussa että yhteiskunnassa. Tämä edellyttää maahanmuuttajataustaisen opiskelijoiden kulttuuristen lähtökohtien huomioimista koulutuksen suunnittelussa, toteutuksessa, arvioinnissa sekä oppimismateriaalien suunnittelussa. (Burns 2008, 135.)

Maahanmuuttajaoppilaiden osallisuuden edistämisen korkeakouluissa on kansallisesti ajankohtainen haaste. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus toteutti ensimmäistä kertaa kansallisella tasolla arvioinnin, jonka taustalla kulki myös ajatus maahanmuuttajaopiskelijoiden osallisuuden edistämisestä korkeakouluissa. Suomen hallituksen ja Euroopan Unionin yksi tärkeimpiä tavoitteita on estää ihmisten syrjäytymistä osallisuudella. Karvin mukaan syrjäyttämisen estäminen ja opiskelijoiden osallisuuden ja osallistumisen vahvistaminen vaativat erityistä huomiota. Maahanmuuttajaopiskelijat ja heidän erityiskohtelunsa tarpeet tulee tunnistaa ensin, jotta korkeakoulut pystyisivät tarjoamaan laadukkaita oppimiskokemuksia sekä toimimaan yhdenvertaisesti. Koulutus voi tarjota nuorille aikuisille merkityksellisyyden kokemuksia, kun he esimerkiksi toimivat osana korkeakoulu yhteisöä ja saavat opinnoista eväitä työelämään. (Airas 2019, 20.)

Myös opetus- ja koulutusministeriön Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030-raportissa työryhmä on asettanut osallisuuden edistämiseksi kehittämistavoitteita Korkeakouluille: Korkeamman asteen koulutus tarjoaa ohjelman, joka korostaa osallistumista ja integraatiota opiskelijoiden ja henkilöstön välillä. Jokainen henkilöstön jäsen on vastuussa integraatiosta osallistumalla ohjelman aktiviteetteihin korkeakoulussa. Korkeamman asteen koulutuslaitosten tulisi kiinnittää erityistä huomiota maahanmuuttajataustaisen opiskelijoiden opetuksen laadullisiin näkökulmiin. Tämä voidaan saavuttaa lisäämällä inklusiota ja luomalla vahvoja yhteisöjä. Kieli on erityisen tärkeä elementti tässä, ja korkeakoulujen tulisiikin valmistella ja suunnitella inklusiiviset koulutustarjontansa tämän pohjalta. Se viestii avoimesti päätösten valmistelusta ja toteutuksesta. (Visio 2030 työryhmien raportti, 29.)

4.3 Kielitaito haasteena

Kielitaito katsotaan yksi tärkeimmistä tekijöistä maahanmuuttajien onnistuneessa yhteiskunnallisessa integraatiossa. Kielen haltuun ottaminen on kuitenkin aina pitkä prosessi.

Uuden kotimaan kielen omaksuminen on yksi keskeistä haasteita kotoutumisprosessissa. Martinin mukaan kielen lisäksi ihminen omaksuu myös tapoja, ilmiöitä ja kulttuurista kokemuksia, jotka vaikuttavat yksilöidentiteettiin. (Martin 2002, 42-47.) Kielitaidon merkitys korostuu varsin silloin, kun mitataan sopeutumista uuteen kulttuuriin mm. kouluttautumisen ja työllistymisen näkökulmasta. Oman paikan löytäminen Suomen koulutusjärjestelmässä ja työmarkkinoilla on usein kiinni suomen kielen hallinnasta. Maahanmuuttajaopiskelijoiden erilaiset taustat aiheuttavat monenlaisia haasteita ja ristiriitoja. Kulttuurierot, syrjintä sekä riittävän kielitaidon puute monimutkaistavat akateemisten maahanmuuttajien opetusta. (Ally 2002, 61-70.)

Maahanmuuttajien suomen kielen opiskelua painotetaan alkuvaiheesta lähtien, mutta siitäkin huolimatta, monilla ilmestyy kielen kanssa ongelmia. Nämä ongelmat voivat hidastaa pääsyä eteenpäin, opintoihin tai työelämään (OECD 2018, 16). Se, millaiset lähtökohdat opiskelijalla on uuden kielen oppimiseen, riippuu paljon siitä, minkä ikäisenä, miksi ja millaisesta yhteisöstä, sosiaalisesta asemasta ja elämäntilanteesta hän on muuttanut Suomeen. Maahanmuuttajien lähtökohdat kielen oppimiselle ovat hyvin vaihtelevia. Eri taustojen sekä tavoitteiden erot tulisi ottaa aina huomioon kieliopetuksen suunnittelussa. Opetuksen järjestäessä pitää huomioida ihmisen koulutusvalintoja ja oppimisen tavoitteita koko hänen elämänsä aikana. Vuoden 2014 UTH-tutkimuksen mukaan ensimmäisen polven 15-64 vuotiaista maahanmuuttajataustaisesta väestöstä lähes kaikki, eli noin 86% osasivat suomea ainakin jonkin verran. Joka neljäs ensimmäinen polven maahanmuuttajista arvioi kielitaitonsa korkeintaan alkeistasolle ja kolme neljästä puhui suomea vähintään keskitasolla. Hyvän kielitaidon omaavia olivat tutkimuksen mukaan nuoret ja lapset tai kouluikäisinä muuttaneet. (Nieminen ym. 2015, 54.)

Tutkintoon johtavan koulutuksen kielitaitovaatimukset voivat olla niin korkealla, että maahanmuuttajan koulutuspolku katkeaa kokonaan tai jää jumiin valmistaviin koulutuksiin (OKM 2016, 24). Vaativamman tason suomen kielen koulutusta on tällä hetkellä aika huonosti tarjolla. Koulutustasolta toiselle siirtyminen näyttää olevan vaikea kielitaidon vuoksi. Jos maahanmuuttajille tuotetaan kotoutumiskoulutusta, heidän kielitaitonsa on hädin tuskin riittävä korkeakoulujen koulutukseen. Yleensä osallistujilta vaaditaan B1.1 tason osaaminen päästäkseen yliopisto tai AMK tason koulutukseen. Mahdollisuudet opiskella suomen kieltä kattavammin ovat tällä hetkellä rajalliset. Jos resursseja kielitaidon parantamiseen tasolta B1.1 ei tarjota, korkeamman asteen koulutuksen suorittaneita maahanmuuttajia on todennäköisesti tulevaisuudessa vähemmän. Tämän seurauksena suomi voi menettää myös mahdollisuutensa kehittää ja vahvistaa työvoimaansa

tulevaisuudessa. (Tolonen 2018, 29.) Vaativampien kielikurssien tarve on kova, sillä B1-kielitaidon tasoon tähtäävät kurssit eivät opiskelijoiden kokemuksen mukaan riitä työelämässä pärjäämiseen (Laine 2016). Opetushallituksen määrittämässä kotoutumiskoulutuksen tavoitteena olevassa kielitaidon tasossa on tällä hetkellä B1. Tämä on syy siihen miksi vaativampia kielikursseja ei ole riittävästi tarjolla (Opetushallitus 2012).

4.3.1 Riittävä kielitaito korkeakoulun kannalta

Hyvän kielitaidon omaaminen aukaisee polkuja yhteisöihin, koulutukseen ja työelämään. Opetuskielen osaaminen on keskeinen tekijä opinnoissa menestymisen kannalta (Mutta ym. 2014, 26). Kielen osaamisessa on eri tasoja. Kielitaidon osaamistason vaatimukset opiskelun ja työllistymisen kannalta ovat ihan eritasoiset kuin sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tarvittavan kielitaidon tarkoitukset ja vaatimukset (Wei 2000, 8). Sosiaalista kielitaitoa käytetään päivittäin arkipäivän arjessa ja sosiaalisissa tilanteissa vuorovaikutukseen muiden ihmisten kanssa. Korkeakoulun opiskelijan kielitaitoa ei voida arvioida sosiaalisen kielitaidon perusteella. Korkeakoulutason opetus vaati opiskelijalta akateemista kielitaitoa. Akateemista kielitaitoa tarvitaan opintojen sisältöjen oppimisessa. (Rapatti 2011.)

Vuonna 2019 koulutuksen arviointikeskuksen toteudutussa arvioinnissa ilmeni, että maahanmuuttajaopiskelijoilla on vaikeuksia päästä korkeakouluun opiskelemaan ja heidän saamansa tuki ei ole riittävä. Myös opintojen aikana opiskelijat saavat vähän kielellistä tukea. Tämän ongelman lähtökohtana on tällä hetkellä se että, korkeakoulut eivät riittävästi tunnista maahanmuuttajaopiskelijoita sekä heidän kielitaitonsa kehittymiseen liittyviä tarpeita. Arviointiryhmän mukaan edeltäviltä koulutusasteilta suomi toisena kielenä eli S2-opetus ei tue tarpeeksi opiskelijan akateemisen kielitaidon kehitystä korkeakoulun opetuksen aikana. *”Akateemisen kielitaidon edellytykset kehittyvät läpi lapsen ja nuoren koulupolun. Tästä syystä maahanmuuttajataustaisten kohdalla on erityisen tärkeää, että heidän S2-, R2- tai suomi äidinkielenä opetuksensa tukee akateemisten kielellisten edellytysten vahvistumista.”* (Airas 2019, 73-74.)

Opiskelijan akateemisen kielitaidon kehittäminen on koulujen tehtävänä. Tutkintoon vaadittavien kieliopintojen tavoitteena on *”taata opiskelijalle sellainen kielitaito, joka on tarpeellinen opintojen, oman alan seuraamisen ja ammatin kannalta”* (Lähteenoja 2010). On tärkeää, että kaikki korkeakoulut tulevaisuudessa tunnistavat maahanmuuttajaopiskelijoiden kielitaitoon liittyviä tarpeita ja ne huomioiden kehittävät tarvittavia tukitoimia.

Maahanmuuttajaopiskelijan kielitaidon kehittymisen tarkoituksena on tukea kokonaisvaltaista oppimista opintojen aikana. Tällä hetkellä korkeakouluissa suomen kielen kursseja läpi koko opiskeluajan on huonosti tarjolla maahanmuuttajaopiskelijoille. Opiskelijat toivoisivat C-tason kursseja joiden sisällöt vastaisivat kattavammin opiskelijoiden tarpeisiin. (Airas 2019, 90.)

4.3.2 Kielitaidon ja ohjauksen merkitys integraatiossa

Maahanmuuttajaopiskelijan suomen kielen hallinta on tärkeässä asemassa sekä opintojen että tulevan työelämän kannalta. Kielitaidon lisäksi maahanmuuttajaopiskelijoiden ottavat haltuun usein myös erilainen opiskelukulttuuri ja toimintatavat koreakoulussa. Korkeakoulut voivat virheellisesti olettaa, että kaikki suomalaisissa koulutusohjelmissa aloittavat uudet opiskelijat tuntevat suomalaisen opiskelukulttuurin ja toimintatavat jo entuudestaan. Tämä ei ole kuitenkaan näin. Opiskelijat kaipaavatkin ohjausta ja tukea tullakseen osaksi korkeakoulun yhteisöä. Maahanmuuttajaopiskelijat haluavat usein itsekkin sulautua suomalaisten opiskelijoiden joukkoon. Opiskelijat eivät halua tulla kohdelluksi erilaisena, tämän vuoksi korkeakoulun tarjoamilla tukitoimilla pitäisi pyrkiä enemmänkin parempaan integraatioon. Tämän vuoksi erityistuen tarjoaminen ja heille kohdennetut palvelut eivät saa kuitenkaan olla heitä leimaavia. Opiskelijat eivät halua tulla kohdelluksi erilaisena, tämän vuoksi korkeakoulun tarjoamilla tukitoimilla pitäisi pyrkiä enemmänkin parempaan integraatioon. (Airas 2019, 87.) Kun korkeakoulut suunnittelevat opetusta ja siihen liittyviä tukitoimia, niiden tulisi edistää maahanmuuttajaopiskelijoiden opintojen sujuvuutta ottamalla huomioon erilaiset kielelliset ja kulttuuriset taustat sekä niiden vaikutus (Räty 2009). Maahanmuuttajaopiskelijat tarvitsevat usein ohjausta ja tukea erityisjärjestelyin kielitaitonsa kehittämiseen ja siihen, että he selviäisivät opinnoissaan yleisesti ottaen paremmin (Aunola 2004, 16).

Opinto-ohjauksen tavoitteena on lisätä opiskelijoiden hyvinvointia ja edistää heidän opintojensa. Ammattikorkeakouluympäristössä ohjauksella tarkoitetaan opiskelijan ammatillisen kasvun tukemista sekä ammatillisen asiantuntijuuden kehittymistä. Oppilaitoksen näkökulmasta onnistunut ohjaus johtaa oppilaitoksen parempaan toimintaan sekä vahvistaa taloudellisen ja koulutuksen vaikuttavuutta. (Kolehmainen 2004, 17 – 21.) Useimmiten ohjauksella halutaan varmistaa opiskelun sujuvuutta sekä opintojen etenemisen edistämistä. Onnistuneen ohjauksen mittarina voidaan pitää opintojen suorittamisaste ja alhainen keskeyttämisaste.

”Opintojen ohjauksen tulee kattaa kaikki opiskelijan opintojen eri vaiheet (ennen opintojen alkua alkuvaihe keskivaihe opinnäytetyön laadinta ja työelämään siirtyminen) ja osa-alueet (oppimisen ja opiskelun ohjaus ammatilliseen suuntautumiseen liittyvä ohjaus ja persoonallisuuden kehittymiseen liittyvä ohjaus).” (Vuorinen ym. 2005, 28.)

Vuoden 2019 kansalaisen koulutuksen arviointikeskuksen arvioinnissa on selvitetty myös ammattikorkeakoulujen maahanmuuttajaopiskelijoita koskevan ohjauksen riittävyyttä ja toimivuutta. Arvioinnin mukaan maahanmuuttajaopiskelijoille pitäisi olla tarjolla enemmän kohdennettuja ohjaus- ja tukipalveluita koko opiskelun aikana. Opintojen ohjauksen on koettu keskittyvän vain opintojen alkuvaiheeseen. On kuitenkin otettava huomioon, että ohjauksen ja tuen muodot muodostavat opiskelijan näkökulmasta hänen opintojaan edistävän kokonaisuuden. Kielitaidon kehittäminen opintojen ohella on pitkä prosessi ja se tapahtuu koko opiskelun aikana. Tämän vuoksi ohjauksen ja tuen pitäisi ulottua koko opintojen ajalle. (Airas 2019, 89.)

4.3.3 Kielitaito ja opiskelijan uraelämä

”Tarvitsemme enemmän korkeakoulutettuja osaajia ja uudenlaista osaamista. Tarvitsemme yhdessä tekemisen kulttuuria ja siitä kumpuavaa osaamisen edelläkävijyyttä.” (Opetus- ja koulutusministeriö 2019a).

Korkeakoulutettujen maahanmuuttajien merkitystä arvioidaan useimmiten osana Suomen talouden tulevaisuutta. Opiskelijoiden opintojen motiivina on usein halu työllistyä Suomen työmarkkinoilla (Airas 2019). Työ- ja elinkeinoministeriön tilastojen mukaan maahanmuuttajien työttömyysaste on Suomessa huomattavasti korkeampi kantaväestöön nähden. Korkeakoulutus avaa enemmän työllistymisen mahdollisuuksia sekä kantaväestölle sekä maahanmuuttajille, muttei kuitenkaan samassa määrin. Suomessa hankittu koulutus ja työkokemus ovat merkittäviä asioita työllistymisen kannalta. Maahanmuuttajilla on siitäkään huolimatta vaikeuksia työllistyä koulutustaan vastaavan työhön Suomessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019b, 33.)

Korkeasti koulutetut maahanmuuttajat ovat heterogeeninen joukko, jonka tarpeet ja toiveet ovat moninaisia (Steel & Jyrkinen 2017, 35-42). Korkeakoulutettujen maahanmuuttajien taustat, osaaminen ja työllistymisen haasteet vaihtelevat. Yleisin syy siihen, että maahanmuuttajataustaista henkilöä ei valita johonkin työhön tai korkeamman asteen koulutusohjelmaan on riittävän kielitaidon puute. Tyypillisesti heidän kielitaitonsa

todennäköisesti ei kehity tulevaisuudessakaan. Tämä ei houkuttele suomalaisia työnantajia palkkaamaan heitä. Tämän potentiaalinen seuraus on se, että motivoitunut ja osaava työvoima jäävät työntekijämarkkinoiden ulkopuolelle. Ei ole mitään yksittäistä syytä heikolle kieliosaamiselle. Ongelmat kielellisen osaamisen kehittymisen kanssa johtuvat useasta syystä, joita ovat esimerkiksi koulutus, työkokemus, oppimisvaikeudet, traumat, ja muut rajoittavat tekijät. Nämä seikat heikentävät kielellistä osaamista ja luovat esteitä oppimiselle. Nykyiset kieliopetukset ja työelämään valmistavat koulutukset eivät poista näitä esteitä. Tämän vuoksi niille ihmisille, joilla on näitä esteitä pääsy työmaikkinoille on haastavaa. (Metsänen & Nikander 2012, 70.)

Tutkimusten ja tilastojen mukaan vaikean työtilanteen takia osa korkeakoulutetuista maahanmuuttajista muuttaa valmistumisensa jälkeen pois Suomesta. Tällä hetkellä työvoimapula on tosiasia. Taloudellisen tilanteen takia Suomella ei ole varaa menettää korkeasti koulutettua työvoimaa. Kaikkien osaamista ja ammattitaitoa pitäisi hyödyntää, jotta Suomessa riittäisi osaavaa työvoimaa tulevaisuudessa. Korkeakouluilla on merkittävä rooli myös tämän ongelman estämiseksi ja ratkaisemiseksi. Kielitaidolla ja ammatillisilla osaamisella on suuri merkitys maahanmuuttajien työllistymisessä, mutta niiden lisäksi työelämässä vaaditaan myös erilaisia sosiaalisia ja kulttuurisia kompetensseja, esimerkiksi kykyä hallita toimintatapoja ja suhdeverkostoja. Sisäisen integraation parantaminen on erityisen tärkeä kaikissa korkeakouluissa. Sen lisäksi pidetään tärkeänä myös opintojen aikana tapahtuvien kytkösten syntymistä työelämään ja verkostoitumista työelämäedustajien kanssa. (Airas 2019, 60,89.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä luvussa kerrotaan opinnäytetyön toteuttamisprosessista, aineiston hankinnasta sekä avataan tarkemmin opinnäytetyössä käytettyjä tutkimusmenetelmiä.

5.1 Tutkimuksen tausta ja tarve

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on arvioida maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kielellistä integroitumista Turun ammattikorkeakouluun. Opinnäytetyön tarkoituksena on etsiä kielen kannalta selittäviä asioita sekä yhteisiä ratkaisuja, jotka voisivat maahanmuuttajaopiskelijoiden näkökulmasta tukea ja edistää heidän integraatiotaan kouluyhteysöön opintojen aikana. Tutkimuskysymykset, joihin tässä opinnäytetyössä haetaan vastauksia ovat:

1. Minkälaisin tavoin maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden integraatiota voidaan parantaa Turun AMK:ssa?
2. Mitkä suomen kielen osa-alueista tuntuvat opintojen kannalta vaikeilta ja mitkä taas helpoilta?
3. Miten opiskelijoiden toiveisiin voidaan vastata?

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa integraation kannalta maahanmuuttajaopiskelijoiden kielellisiä tarpeita ja niiden pohjalta kehittää tarvittavia tukitoimia maahanmuuttajaopiskelijoiden sujuvamman integraation edistämiseksi Turun ammattikorkeakoulussa.

5.2 Tutkimusmenetelmä

Tässä opinnäytetyössä on käytetty kvalitatiivista tutkimusmenetelmää tutkimuskysymysten vastaamiseksi. Tutkimusmenetelmän tulee olla joustava, jotta löydetään merkityksellinen suhde ongelman ja mahdollisten ratkaisujen välille. Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä mahdollistaa useiden näkökulmien samanaikaisen tutkimisen ja näin voidaan paikallistaa relevantit ongelmakohdat.

Kvalitatiivinen tutkimus on systemaattinen menetelmä. Sen avulla etsitään vatauksia kysymyksiin ja analysoimalla vastaukset saadaan selville kuinka ihmiset kokevat sosiaalisen ilmiön, miten yksilöt tai ryhmät käyttäytyvät ja kuinka suhteet luodaan. Kvalitatiivista menetelmä on hyvä käyttää silloin kun tutkitaan arkaluonteisia aiheita, joissa pyritään ymmärtämään tutkimusaiheen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä (Trochim 2006, 240). Tämä menetelmä kertoo siitä ”miksi” ihmiset ajattelevat jotain eikä ”mitä” he ajattelevat. Kysymykset yleensä keskittyvät kokemukseen, tunteeseen, sekä tietoon, ja syvenevät tyypillisesti jatkokysymyksillä (Bogdan 2006, 5-6).

5.3 Aineistonkeruu

Tämän tutkimuksen aineistonkeruussa käytettiin puolistrukturoitua haastattelumenetelmää, jossa oli rakennettu haastateltaville esitetyt kysymykset opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin pohjautuen. Aineistonkeruussa menetelmä tulisi valita niin, että tutkija saa kerättyä hyödyllistä tietoa, josta saa luotua merkityksellistä informaatiota. Tämän tutkimuksen näkökulmasta relevantiksi aineistoksi on valittu yksilöiden tunteet, mielipiteet, arvot, asenteet, uskomukset, ja subjektiiviset kokemukset. Tästä syystä aineiston keruumenetelmäksi on valittu syväluotaavat haastattelut (Saldana 2011, 31).

Puolistrukturoidussa haastattelussa haastattelumuoto ei ole täysin käsikirjoitettu, vaan määrättyjä kysymyksiä sekoitetaan muiden kysymysten joukkoon. Se voi johtua aiheeseen liittyvien uusien aiheiden löytämisestä tai niiden yhteyksien paljastamisesta (Saldana 2011, 36). Kysymykset tässä muodossa on tarkoitettu pitämään huomio aiheessa ja noudattaa selkeää linjaa. Haastattelija ei noudata samaa järjestystä kaikille haastateluille. Järjestys riippuu haastateltavasta ja siitä, että vastaukset ovat asiallisessa järjestyksessä. Haastattelijan tulee kuitenkin varmistaa, että saadaan riittävän määrän yhteismitallista tietoa kaikista haastateluista. Puolistrukturoidussa haastattelussa haastattelija ei hallitse aina, vaan haastateltavakin voi jossain määrin hallita haastattelun kulkua (Holloway 2017, 89-93).

Haastatteluun valittujen henkilöiden näkemykset pitäisi parhaiten edustaa moniulotteista kohderyhmää kulttuurisesta ja sosiaalisesta näkökulmasta. Ryhmän koko voi vaihdella tutkimuksesta riippuen (Saldana 2011, 34).

Tässä tutkimuksessa kohderyhmäksi on valittu ensimmäisen ja toisen polven maahanmuuttajaopiskelijat Turun ammattikorkeakouluissa. Kohderyhmäksi on valittu ulkomailta

syntyneet henkilöt, joiden maahanmuuton tarkoitus on ollut jotakin muuta, kuin opiskelu, sekä henkilöt, joiden vanhemmat ovat ulkomailla syntyneet. Tähän tutkimukseen osallistui seitsemän Turun ammattikorkeakoulun opiskelijaa. Joukossa oli sekä maahanmuuttajaopiskelijoita että maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita. Kolme heistä opiskelivat liiketaloutta, kaksi sairaanhoitoa ja kaksi olivat sosiaaalialan opiskelijoita. Haastateltavat olivat kaikki viimeisen vuoden opiskelijoita ja kaksi heistä oli haastattelun teon aikana tekemässä opinnäytetyönsä. Tähän tutkimukseen valittiin sellaisia haastateltavia, joilla oli riittävästi kokemusta Turun ammattikorkeakoulusta voidakseen arvioida asioita luotettavasti.

5.4 Aineiston analyysi

Tämän opinnäytetyön analyysimenetelmäksi valittiin teemoittelu. Teemoittelu on laadullisen analyysin perusmenetelmä, jossa tutkimusaineistosta yritetään saada keskeisiä aihepiirejä eli teemoja. Tässä analyysimenetelmässä kiinnitetään huomioita toistuviin teemoihin. Teemoja esiintyy useita kertoja haastattelun aikana, ja ne samat voivat toistua myös muissa haastatteluissa. Löydettyjen teemojen pitää olla relevantteja tutkimuskysymysten suhteen. Analyysin tarkkuus ja paikkansapitävyys nojaavat tutkimuksen tarkoituksen ja teoreettisen viitekehyksen päälle. Tutkijan tulee varmistaa, että teemat ovat linjassa teorian kanssa ja että ne auttavat löytämään vastauksia tutkimuskysymyksiin (Jason 2016, 32).

Tässä tutkimuksessa tallennettu haastatteluaineisto purettiin ensin litteroinnilla käsiteltävään muotoon, jonka jälkeen tekstit käytiin huolellisesti monta kertaa läpi, jotta saatiin syvälinen ja varma näkemys aineistosta. Tämän vaiheen idea on syventyä kerättyyn aineistoon (Jason 2016, 33). Toisessa vaiheessa löydettiin koodit, jotka olivat relevantteja tutkimuskysymysten kannalta. Koodaus tarkoittaa relevanttien tiedonpalojen tunnistamista muun tiedon joukosta, ja niiden käyttämistä apuna tutkimuskysymyksiin vastauksissa (Braun 2013, 178). Kolmannen vaiheen tarkoituksena oli löytää selkeitä kuvioita koodien joukosta. Löydettyjen kuvioiden merkitykset siirrettiin osaksi kokonaiskuvioita. Koodit kohdennettiin suurempiin aihealueisiin niin, että niistä alkoi muodostua teemoja. Seuraavaksi muodostetut teemat tarkistettiin ja hiottiin useita kertoja, varmistaakseen, että teemoista saadut tiedot olivat johdonmukaisia ja relevantteja tutkimuskysymysten kannalta. Muodostetuille teemoille annettiin nimet löydettyjen tietojen mukaisesti.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tämän tutkimuksen tulokset jaettiin analyysin perusteella kolmeen teemaan:

1. Integraatio opiskelijoiden näkökulmasta
2. Kielitaidosta nousevat haasteet
3. Toivottuja tukitoimia

6.1 Integraatio opiskelijoiden näkökulmasta

Integraation kannalta haastateltavat kokivat, että kielimuuri on vaikuttanut eniten heidän sopeutumiseensa kouluyhteisöön. Esimerkiksi kommunikaatio ja ystävystyminen toisten kanssa oli alkuun haasteellista. Jopa opiskelijat, joilla oli lähes äidinkielentasoinen suomenkielentaito, kohtasivat vaikeuksia ystävystymisessä suomalaisten oppilaiden kanssa.

”Mä oon tosi sosiaalinen ja tykkään olla kaikkien kaa kaveri. Menin aina kaikkille juttelee. Alussa mulla ei ollut yhtään suomalaisia kavereita. Ehkä mä puhuin liikaa ja olin liiankin sosiaalinen. Mutt mä sain heti ulkomaalaisia kavereita ja pyörin aina heidän kaa.”

Haastateltavat olivat sitä mieltä, että heidän koulutusälänsä on ollut vaikutusta heidän kokemukseensa. Esimerkiksi sosiaalialan opiskelijoilla on ollut helpompaa lähestyä luokkatovereitaan ja sopeutua kouluyhteisöön, kun taas muiden alojen opiskelijat olivat kokeneet enemmän yksinäisyyttä ja suhteiden rakentaminen muiden kanssa ei ollut helpoa.

”Ite opiskelen sosionomiksi ja uskon, että sosiaalialalla ihmiset ovat enemmän avuliaita ja haluavat auttaa toisia. Tämä on ollut yksi syy miksi mulla on enemmän kavereita kun esim mun siskolla, joka opiskelee liiketaloutta. Siellä on vähän eri meininki kui meillä.”

Teorian mukaan opiskelijoiden käsitys ja mielikuva korkeakouluopiskelijasta on subjektiivinen kuva heidän omasta potentiaalistaan. Heidän identiteettinsä on vahvasti sidoksissa akateemisiin saavutuksiin. Vahvat akateemiset saavutuksen vahvistavat sitoutumista opiskeluun, jota seuraa motivaatio (Nummenmaa & Lauta-matti 2004). Kokoaikainen opiskelija viettää niin paljon aikaa kampuksella toisten opiskelijoiden kanssa, että

koulusta tulee toinen koti. Kielellisen osaamisen puute voi kuitenkin vahingoittaa opiskelijoiden itsevarmuutta. Se voi estää heitä olemasta sosiaalisessa suhteessa toisten kanssa, sillä he saattavat ajatella, ettei heidän suomen kielen taitonsa ole riittävän hyvä. Tämä ongelma ei koske ainoastaan heidän yksityiselämäänsä, vaan heijastuu myös opiskeluprosessiin. Esimerkiksi yksi haastateltavista mainitsi, että hän itki melkein päivittäin johtuen valtavasta tämän aiheuttamasta paineesta.

”Koulu ei vaikuttanut huonolta, mutta mun itseluottamus ja se että luulin että puhuin huonosti suomea vaikutti negatiivisesti. Ne ajatukset pyörivät kokoajan minun päässäni. Se ahdisti minua tosi paljon. Melkein joka päivä itkin menin kouluun.”

Kaikki haastatelluista mainitsivat yhden yhteisen haasteen integraatiolle. Heidän piti todistaa sekä opettajille että muille opiskelijoille, että he ovat ansainneet paikkansa opiskella suomalaista tutkintoa korkeakoulussa. Heidän mielestään aliarvostamisen tunne oli karu ja välillä vahva. Myös he kokivat, että opettajillekin välillä piti todistaa pätevyytensä. Haastateltavat pitivät ennakkoluulot pelottavina ja he olivat kaikki huolissaan ennakkoluuloista. He eivät halunneet tulla arvioitaviksi ”huonon kielitaitonsa” vuoksi. Tämän takia he osa eivät halunneet olla osallisina missään ja viihtyivät ”omissa oloissaan” paremmin. Tämä puolestaan estää heitä olemasta proaktiivisia aktiviteeteissa ja vapaassa ideailmaisussa. Erään haastateltavan kokemus ryhmätyöstä on hyvä esimerkki:

”Toiset opiskelijat ei ottaneet mun ideoita vakavasti, ja ajattelivat että mulla maahanmuuttajataustaisella opiskelijalla ei ole riittävä hyvä ja luotettava suomen kielentaito. Sen takia mä halusin tehdä aina yksin tehtäviä. Mä pärjään ite yksin.”

Vahva yhteisöllisyys mahdollistaisi paremman yhteyden opiskelijan ja koulun välille. Tämä yhteys voisi tehostaa opiskelijoiden integraatiota sekä auttaa heitä kehittämään ystäväverkostoja. Identiteettiteorioiden mukaan sosiaalinen identiteetti muodostuu ryhmässä ja yksilökohtaisista kokemuksista, jotka pohjautuvat ryhmään kuulumiseen. Tässä yhteisössä kehittyvät työhön, perheeseen, ja ystävyyteen liittyvät taidot (Reicher 2010, 45).

6.2 Kielitaidosta nousseet haasteet

Kaikki haastateltavat korostivat suomen kielen olevan suurin este integroitumisen tiellä. Toisella kielellä opiskelu äidinkielen sijaan vaikutti merkittävästi oppimisprosessin laatuun. Kun ajatellaan Turun ammattikorkeakoulua yhteisönä, opiskelijan pitäisi pysyä kommunikoimaan sen yhteisön kanssa eri taidoillaan. Korkeakoulun tasolla, yleisimpiä oppimismenetelmiä on lukuisten raporttien ja esseiden kirjoittaminen. Jotta pystyy tekemään tämän hyvin, opiskelijoilta vaaditaan tietty määrä akateemista kielellistä osaamista. Haastateltavien mielestä kaikki maahanmuuttajaopiskelijat tai jopa maahanmuuttajataustaiset opiskelijat eivät ole samalla tasolla tämän asian kanssa. He kokivat tarvitsevänsä kipeästi apua ja tukea erityisesti kirjoittamistaitojen kanssa.

”Isoin haaste mulla on kirjoittaminen. Vaikka olen syntynyt täällä, mutta aina olen kohdannut ongelmia kirjoittamisessa. Olen jäänyt vähemmälle kirjoituksesta. Suomen sanavarasto on niin laajan, että jopa minullekin jotkut sanat voivat olla ihan täysin vieraita.”

”Minä pärjään muuten kaikissa kielen osiossa hyvin, mutta kirjoittamisessa olen heikko. Kirjoittaminen suomeksi on vaikeaa.”

He tunsivat itsensä avuttomaksi tämän maahanmuuttajataustaisille yleisen ongelman kanssa. Esseiden kirjoittaminen vaatii ideoiden jalostamista sekä kykyä luoda tarina niiden ympärille. Ensinnäkin heidän piti selkeästi ymmärtää mitä heiltä odotettiin. Ei usein, mutta joskus, haastateltavilla oli vaikeuksia ymmärtää kirjoitustehtäviä kielivaikeuksien takia. Sanojen valinta ja niiden käyttö voivat poiketa kielellisten erojen takia niiden ymmärtämisessä. Pitkällisen yrittämisen ja pitkään kestäneen ponnistelun jälkeen he kääntyivät toisten puoleen saadakseen apua, usein toisten oppilaiden puoleen. Heidän pyrkimyksensä saada neuvoja opettajilta eivät aina olleet menestyksellisiä. Ikäväkseen monet heistä havaitsivat ja kokivat pettymyksiä, joilla oli huono vaikutus integroitumiseen, kun he purkivat tuntojaan opettajilleen.

”kun kysyin apua ja selitin hänelle, että en osaa kirjoittaa hyvin, hän sanoi minulle ”sinä olet ammattikorkeakoulussa” ja kysyi minulta: ”Kuinka kauan olet miettinyt hakea sosionomiksi?” ihan erilainen vastaus minun kysymykseen. Menin huoneesta pois enkä enää kolmeen vuoteen kysynyt ohjaajalta mitään.”

”En kysy paljon apua, koska opettajat sanoo aina sitä, että te ootte aikuisia ja korkea-koulun opiskelijoita ja teidän pitää ite oppia ja pärjätä. En halua näyttää opettajan silmältä tyhmä jos kysyn apua.”

Haastateltavien mielestä akateemisten tekstien lukeminen suomeksi ei ollut yhtä haastavaa kuin kirjoittaminen, mutta vaatii silti aikaa sisäistää. Lukemisen ja aikaavievän kirjoittamisen yhdistelmä loi stressaavan ympäristön opiskelijoille. Esimerkiksi haastatettavilla, joilla oli lapsia, kokivat opiskelun muita kovemmaksi kokemukseksi. Johtuen siitä, että he tarvitsivat enemmän aikaa tehtävien suorittamiseen, heille jäi vähemmän aikaa itselleen ja perheelleen. Tämä aiheutti heille merkittävän elämänlaadun heikkenemisen, ja lisäsi paineita jättää koulu kesken.

”Olen todella paljon pohtinut lopettamaan. Koko ajan mulla on semmoinen olo, että nyt lopetan. Tää henkisesti vaikutti minun ja myös minun perheen tosi paljon. Aina piti kirjoittaa paljon. Minulla meni neljä kertaa enemmän aikaa kuin mun suomalaisella toverilla. Tämä ei ole minun äidinkieli.”

”Mulla on koulun lisäksi perhe ja työt. Mä halusin pari kertaa jättää koulu kesken koska en jaksanut enää. En tiä, joku voima sanoi mulle älä lopeta. Onneksi kuuntelin sitä koska nyt mä valmistun.”

Vahvin kielellinen osaaminen oli puhuminen. Kuunteleminen ei ollut suuri ongelma, sillä monet olivat jo asuneet Suomessa pitkään. Kaikki haastateltavat osasivat ilmaista ja selittää itseään hyvin, erityisesti epävirallisessa muodossa. Jotkut haastateltavista kokivat, että puhuttuja tai suullisesti ilmaistuja tehtäviä oli liian vähän verrattuna kirjoitus tehtäviin.

Toinen haastatteluissa esille tullut haaste kielitaidon kannalta olivat tentit. Haastattelevat sanoivat, että he tarvitsivat usein enemmän aikaa ymmärtääkseen kysymykset. Jotkut tarvitsivat sanakirjaa varmistaakseen, että kaikki oli selkeää kysymysten osalta. Sama ongelma oli läsnä vastausten kirjoittamisen kanssa. Heidän piti tulkita ideansa ensin suomeksi päässään, joka on aikaa vievää, ja sitten varmistaa, että opettaja on ymmärtänyt heidät riittävän hyvin. Tilanne tuli vaikeammaksi, kun tentti oli verkossa. Kielellinen paine rajoitetun ajan kanssa vaikutti vastausten laatuun negatiivisesti. Lopputuloksena stressaava tilanne esti heitä toteuttamaan ajatuksiaan tenttien suorittaessa.

”Silloin kun mulla on verkkotentti mua jännittää ja välillä hermostuttaa. Pelkään sitä, että en ymmärrä tehtävää ja menetän aika ja sitten se on siinä, hylätty.”

Osa haastateltavista olivat saaneet opettajilta lisää aikaa verkkotenttien suorittamiseen. Tämä oli heidän mielestään tosi positiivista ja olivat kiitollisia opettajien joustamisesta.

”Mulla on kiva ope, hän antaa mulle lisää aikaa. Se auttaa. Olen kiitollinen hänestä.”

6.3 Toivottuja tukitoimia

Haastattelujen aikana selvisi, että oppilaat halusivat oppia enemmän akateemista suomen kieltä. Heidät on hyväksytty tutkinto-opiskelijaksi erilaisilla suomen kielen lähtökohdilla, mutta kaikilla oli kuitenkin minimikriteerit täytettynä. Koska tämä taso ei välttämättä ole riittävä akateemisella tasolla, niin moni heistä kohtasivat ongelmia vasta opiskelun aikana, erityisesti akateemisen tekstin tuottamisen kanssa.

”Meidän piti kirjoittaa koko ajan raportteja siihen alkuun. Vaikka mä osaan hyvin suomea, mutta välillä minusta tuntui, että en pärjää niiden kanssa. Meidän piti vain tuottaa tekstiä ja kirjoittaa, mutta siitä ei ollut koskaan puhetta, että miten raportit kirjoitetaan.”

Haastateltavat toivoivat lisää suomen kielen kursseja. Kurssit, joiden osaamispainopiste olisi akateemisessa kielellisessä olisi hyödyksi. Haastelevien mielestä korkeakoulun tasoinen kielikurssi olisi hyödyllinen jopa muillekin opiskelijoille kuin maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille. Esimerkiksi niille, jotka haluavat parantaa kirjoitettua kielellistä osaamistaan.

”Sellaisi kursei, mis opetetaan kirjoittamista alusta asti. Koska mä aina ajattelen omalla kielellä kun kirjoitan ja se ole oikein. Mun kielellä kirjoitetaan eri tavalla ja suomeksi eri tavalla.”

”Oon ihan varma, että mun suomalainen kaveri tulee mukaan mun kanssa jos joku sellainen kurssi olisi tarjolla. Häinkin tarvitsee oikeesti apua.”

Kursseja voisi tarjota joko tukiopetuskurssina tai vapaaehtoisena niin että siitä saisi opintopisteitä. Se ei vaadi suurta määrää resursseja, ainoastaan hyvän suunnittelun ja käytännön toteutuksen. Haastateltavat ehdottivat senkin että, jos koululla ei ole riittävästi henkilöstöresursseja kurssien toteuttamiseen, niin myös toiset opiskelijat voisivat pitää ne. Nämä voisivat olla opiskelijoita, jotka ovat kiinnostuneet auttamaan muita opiskelijoita pitämällä esimerkiksi tukitunetja vapaaehtoisesti.

Toinen tukeva toiminto, joka tuli ilmi haastattelujen aikana oli vertaistuenopiskelu-metodi. Haastateltavat olivat usein kääntyneet toisten opiskelijoiden puoleen pyytääkseen apua, ja oppivat näiltä samalla paljon muutakin. Tämä on moderni metodi, joka on kehittynyt viime aikoina paljon.

”Minulla on Kosovolainen luokkatoveri, joka on auttanut minua todella paljon. Hän on syntynyt täällä ja osaa hyvin suomen kieltä. Joka kerta kun kirjoitan saan häneltä apua. Minä kirjoitan ja hän sen jälkeen korjaa niitä tekstejä. Siitä olen oppinut itsekin tosi paljon. Mielestäni koulu voisi keksiä jotain samanlaista tukimuotoa.”

”Onneksi mulla on hyvä luokkatoveri. Myös hänelle tämä on vaikeaa ja hänkin sanoo sen aina joskus ääneen. Mutta hän tukee mua ja auttaa mua ja sanoo aina mulle että nosta hattu sulle.”

Tenttien kanssa haastateltavat kokivat, että pidemmät tenttiajat auttaisivat pärjäämään paremmin. Lisäaika antaisi mahdollisuuden varmistaa, että on varmasti ymmärtänyt kysymyksen oikein. Jos on tarvetta kääntämiselle, olisi enemmän aikaa sen käyttöön. Lyhyt tenttiaika asettaa lisäpaineita ja nostaa stressitasoa. Korkeasti stressaantuneet opiskelijat suoriutuvat huonommin kuin normaalissa tilanteessa. Tämän lisäksi pidempi aika mahdollistaa selkeämpien vastausten kirjoittamisen ja jättää aikaa tarkistaa, että he ovat implementoineet ajatuksensa riittävällä ja oikealla tavalla. Tämän seikan merkitys kaksinkertaistuu verkkotenttitilanteissa.

”Aina kun ope antaa enemmän aikaa, saan paremman numeron. En katso enää kellon vaan tehtävän.”

”Mulla on aina sanakirja mukaan. Sen takia, jos en ymmärrä jotain sanoja. Aina verkkotentissä toivon, että tehtävä on helppo ja mun ei tarte käyttää aikaa sanakirjan käyttämiseen.”

Haastatteluissa ilmeni myös, että opiskelijat kaipaisivat enemmän tenttivaihtoehtoja. Suurin osa tenteistä on kirjoitetussa muodossa, ja tämä on vaikein muoto maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille. Suurempi joustavuus voisi kannustaa opiskelijoita oppimaan ja integroitumaan tehokkaammin. Muita vaihtoehtoja olisivat esimerkiksi suulliset tentit, joita voisi harkita muiden vaihtoehtojen rinnalle ja vähentää opiskelijoiden taakkaa tätä kautta. Opiskelijat pystyvät tyypillisesti ilmaisemaan itseään paremmin suullisesti kuin kirjallisesti.

"Kerran sain tentistä hylätty. Kysyin opettajalta voinko selittää sinulle vastauksen ja sanoi ok. Mä selitin ja sen jälkeen hän anto mulle vitosen. Mä olin onnesta sekaisin. Ei voinut uksoa."

"Tälle kun multa kysytään jotain niin mä voin aamuun asti puhua, mutta en tiedä miksi en voi kirjoittaa. Joskus on ihan kiva, jos olisi tentti suullisena."

Haastateltavien mielestä ohjauspalveluita tulisi olla enemmän tarjolla. Sisäänpääsyn jälkeen koulun tulisi tukea saumattomampaa opiskeluun sisäänpääsyä, jossa olisi selkeä tiekartta siihen, miten opiskelun eri vaiheet toteutuvat. Tämä polku on tärkeä opiskelijoiden opintojen ja elämänlaadun kannalta. Heidän mukaansa koulun pitäisi tuottaa ohjeistus koko opintopolun läpi, jotta vältettäisiin opiskelijoiden hämmentyminen. Se pitäisi myös suunnitella niin, että se tarjoaisi opiskelijoille apua, jos ja kun he tarvitsevat sitä. Ohjaus ja tuki opiskelujen aikana on mahdollistava ja vahvistava tekijä maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden paremmalle integraatiolle.

Haastateltavat uskoivat kovasti, että Turun ammattikorkeakoulu voi auttaa maahanmuuttajaopiskelijoitaan saavuttamaan paremman koulutustason. Opiskeluasteiden poistaminen auttaa heitä integroitumaan koulun yhteisöjen ja toisten opiskelijoiden kanssa paremmin ja tehokkaammin. Tämä olisi heidän mielestään myös tulevaisuuden ja työelämän kannalta merkittävä asia. Hyvillä suomen kielen taidoilla valmistuneet maahanmuuttajaopiskelijat integroituvat helpommin suomalaiseen yhteiskuntaan ja voivat saavuttaa paremman elämän.

7 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa integraation kannalta haastateltavien, eli Turun ammattikorkeakoulun maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kielellisiä tarpeita. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella Turun ammattikorkeakoulu voisi kehittää tukitoimia, joilla edistetään maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kielitaidon kehittymistä. Kielitaitoa tukevat toimet vahvistavat opiskelijoiden sujuvampaa integroitumista opiskeluelämään.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tarkoitus oli selvittää, minkälaisia kokemuksia opiskelijoilla oli integroitumisesta kouluyhteisön ja ympäristön kanssa. Haastateltavien vastauksista kävi selkeästi ilmi, että maahanmuuttaja opiskelijana integroituminen kouluympäristöön oli melkein kaikille haasteellista. Suurena esteenä integroitumisen tiellä nähtiin kielimuuri ja sen aiheuttamat haasteet, jotka vaikuttivat selkeästi heidän opiskeluelämäänsä. Maahanmuuttajaopiskelijoille kouluyhteisöön kuulumisen kokemus on tärkeää, sillä se vaikuttaa suuresti heidän omaan aktiivisuuteensa ja toimintaansa. Sekä opettajien että koulukavereiden asenteilla nähtiin olevan myös merkittävä rooli siinä, minkälaiseksi integroituminen koettiin opiskelun aikana. Haastattelujen tulosten mukaan opettajien ja luokkatovereiden asenteet ovat tärkeitä avaintekijöinä maahanmuuttajaopiskelijoiden itseluottamuksen ja koulumenestyksen kannalta. Haastattelujen mukaan, opiskelijat kokivat joutuvansa yleensä tilanteisiin, joissa heidän oli todistettava itsensä ja pätevyytensä muille. Myös ennakkoluuloilla oli oma osuutensa tähän kokemukseen, sillä opiskelijat pelkäsivät kovasti, että esimerkiksi opettajat arvioivat heidän osaamistaan puutteellisen kielitaitonsa perusteella. Osa haastateltavista toi esiin, että he eivät uskaltaneet kysyä lisäohjeistusta tai apua opettajilta ja, että he kääntyivät vähemmän tai eivät kääntyneet olleenkaan opettajien puoleen tilanteissa, joissa kokivat tarvittavansa tukea ja lisäohjausta. He turvautuivat avun tarpeen ilmetessä usein koulukavereihinsa. Osa heistä kertoi saaneensa enemmän tukea ja apua koulukavereilta kuin opettajilta tai ohjaajilta.

Toisen kysymyksen tavoitteena oli saada selville, mitkä suomen kielen osa-alueet opiskelijat mieltävät helpoiksi ja mitkä vaikeiksi. Haastattelevilta saatujen vastauksien perusteella kävi ilmi, että kirjoittaminen oli kaikille opiskelijoille haastavin osa-alue suomen kielessä. Korkeakoulun tasolla, yleisimpiä oppimismenetelmiä on lukuisten raporttien ja esseiden kirjoittaminen. He kokivat, että muihin suomen kielen osa-alueisiin verrattuna,

heidän kirjallinen ulosantinsa ei ole riittävää varsinkaan akateemisella tasolla. Opiskelijat käyttivät suurimman osan opiskeluajastaan kirjoitustehtävien suorittamiseen. Myös akateemisten tekstien ja sisältöjen sisäistäminen tuntui olevan monelle haastateltavalle vaikeaa sekä aikaa vievä prosessi. Puhuminen oli kaikkien vahvin osaaminen, sillä he kaikki osasivat ilmaista itseään todella sujuvasti ja ymmärrettävästi. Haastateltavilta saadun tiedon perusteella kävi ilmi, että tentit, varsinkin verkkotentit, loivat stressaavan tilan asetetun aikarajan takia. Vastausten kirjoittaminen esseinä tai raporttina vei useimmalta maahanmuuttajaopiskelijalta enemmän aikaa, kuin kantasuomalaisilta opiskelijoilta.

Kolmannen tutkimuskysymyksen tarkoitus oli kartoittaa haastateltavilta heidän ehdotuksiaan opintoja edesauttavista ja tarpeellisiksi koetuista tukimuodoista. Tämän osan tuloksia voidaan hyödyntää kehitysideoina Turun ammattikorkeakoulussa. Tutkimustulosten mukaan lähes kaikki opiskelijat toivoivat lisää suomen kielen kursseja. Kurssien sisällöt pitää suunnitella niin, että niiden pääpaino keskittyy enemmän opiskelijan akateemisten taitojen, erityisesti akateemisen kirjoittamisen kehittymiseen. Näillä kursseilla voidaan vahvistaa heidän osaamistaan sekä varmistaa, että opiskelijat ovat oppineet alusta lähtien kaikki kirjoittamisprosessiin liittyvät taidot. Nämä kurssit voidaan pitää tukiopetuksen muodossa tai järjestää ihan opintojaksoja, joista opiskelijoille kertyy myös opintopisteitä. Mikäli henkilöstöresurssit tulevat vastaan, Turun ammattikorkeakoulu voi hyödyntää vapaaehtoisten opiskelijoidensa osaamista. Vapaaehtoisina voidaan käyttää myös ulkopuolista voimavaraa. Esimerkiksi Suomen Akateemisten Naisten Liitossa on vapaaehtoisia, jotka auttavat tälläkin hetkellä maahanmuuttajataustaisia suomen kielen opinnoissa. Vapaaehtoisten toimesta voidaan järjestää tukitunteja apua tarvitseville opiskelijoille. Tästä tukimuodosta ja myös suomen kielen opinnoista ei olisi pelkästään maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille hyötyä, vaan kantasuomalaisetkin opiskelijat voisivat siitä tarvittaessa hyödyntää.

Haastatteluista kävi ilmi, että tenttien aikarajojen poistamisesta tai niiden pidentämisestä olisi merkittävä apua maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille. Aikarajoilla oli negatiivinen vaikutus opiskelijoiden suorituksiin. Tehtävien ymmärtäminen ja vastauksien kehittäminen sekä kirjoittaminen vieraalla kielillä vie huomattavasti enemmän aikaa maahanmuuttajaopiskelijalta. Aikarajan lisäksi tuli myös ilmi, että opiskelijat toivoivat tenttien suhteen muitakin arviointimenetelmiä kuin vain kirjoittaminen. Yhtenä vahvana ehdotuksena pidettiin suullisia tenttejä. Turun ammattikorkeakoulun olisi hyvä harkita näitä suosituksia ja tarjota mahdollisuuksien mukaan maahanmuuttajaopiskelijoilleen lisää arviointimenetelmiä sekä tenttivaihtoehtoja.

Haastateltavat korostivat opiskelutovereiden avun merkitystä ja sitä tuen määrää, jota he olivat saaneet opiskelutovereidensa kautta opintojen aikana. Uusien asioiden oppiminen sekä ongelmien ratkaiseminen toisen opiskelijan kanssa oli positiivinen kokemus kaikin puolin. Moni heistä kertoi, ettei olisi pärjännyt koulussa ilman opiskelutovereidensa tukea ja apua. He toivoivat, että tehtävät voisivat olla sellaisessa muodossa, että he olisivat enemmän toisten opiskelijoiden kanssa. Näin opiskelijat myös tutustuisivat paremmin toisiinsa ja vältettäisiin yksinäisyydentunnetta. Kyselyn perusteella tuli esille, että ryhmätyön osalta opettajan olisi hyvä esimerkiksi määritellä ennalta ryhmät ja kurssin aikana voisi olla yksittäisille tunneille eri ryhmiä. Näin opiskelijat oppivat työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa ja hyödyntävät toistensa osaamista. Esimerkiksi Turun kauppakorkeakoulussa on paljon positiivisia kokemuksia tästä toimintamallista, ja vaikka se voikin viedä ihmisiä epämukavuusalueelle, palautteen perusteella tällainen toimintamalli on koettu jälkikäteen toimivammaksi.

Haastateltavat toivoivat myös lisää ohjauspalveluita. Ohjauspalveluiden tulisi suunnitella niin, että ne ovat saatavilla alusta asti ja kaikissa opiskeluvaiheissa. Säännöllisen ja selkeän ohjauksen tarjonta eri opiskelun vaiheissa vähentää monimutkaiseksi koetun koulujärjestelmän aiheuttamaa hämmennystä ja auttaa opiskelijoita etenemään opintopolkua pitkin helpommin. Selkeä opintopolkue desauttaa integroitumista tehokkaammin, sillä aina kun on tarvetta avulle, opiskelijat tietävät, että on paikka, josta saa apua. Turun ammattikorkeakoulun tulisi kiinnittää enemmän huomioita monikulttuurisempaan ohjaukseen, jotta sen maahanmuuttajaopiskelijat tulisivat enemmän kuuluksi ja ymmärretyksi. Yksin jäämisen tunne kaikkien ongelmien kanssa aiheuttaa ylimääräistä henkistä painetta opiskelijoille. Tämä paine voi joskus kasvaa niin suureksi, että opiskelijat voivat jopa harkita koulunkäynnin keskeytymistä tai lopettamista. Kouluyhteisössä maahanmuuttajaopiskelijoita yhdistävä osatekijä on kielen oppimien ja sen kehittäminen. Yhtenä parhaimmista maahanmuuttajaopiskelijoiden tukikeinona, joilla voidaan parantaa heidän integroitumistansa kouluyhteisöön, opiskelun sujuvuutta ja jatkuvuutta on se että, mahdollistetaan riittävän kattava ohjaus ja neuvonta pitkäjänteisillä tukimuodoilla.

Tämä tutkimus toteutettiin kvalitatiivisella menetelmällä. Valittu menetelmä sopii parhaiten tämän tutkimuksen toteuttamiseen. Menetelmä soveltui onnistuneesti haastateltavien sekä heidän kauttaan saatujen tietojen analysoimiseksi teorian viitekehystä hyödyntäen. Tämän menetelmän avulla havaittiin mahdolliset ongelmat ja pystyttiin vastaamaan perusteellisesti kaikkiin tutkimuskysymyksiin. Opinnäytetyön toteuttaminen onnistui hyvin ja alkuperäisen suunnitelman mukaisesti. Toki yllättävä koronatilanne vaikutti hiukan

tämän prosessin etenemiseen, mutta siitäkin huolimatta olen erittäin tyytyväinen opin-
näytetyöni saamiin tuloksiin ja tuotoksiin. Tämä tutkimus toi esille maahanmuuttajaopis-
kelijoiden tarpeita ja toivonkin, että Turun ammattikorkeakoulu tulee hyödyntämään tu-
loksia ja kehittämään mahdollisia tukipalveluita, joilla voidaan tukea kattavammin maa-
hanmuuttajata opiskelijoiden integroitumista opiskeluelämään.

LÄHTEET

A Jason, Leonard. & Glenwick, David S. 2016. Handbook of methodological approaches to community-based research. Oxford university press

Airas, M.; Delahunty, D.; Laitinen, M.; Saarilampi, M.; Sarparanta, T.; Shemsedini, G.; Stenberg, H.; Vuori, H & Väättä, H. 2019. Taustalla on väliä: Ulkomaalais-taustaiset opiskelijat korkeakoulupuolella. Kansallinen Koulutuksen Arviointikeskus (KARVI). Julkaisut 22:2019 https://karvi.fi/app/uploads/2019/11/KARVI_2219.pdf

Ally, Kulsoom. 2002. Making a New Life. A Study of Foreign Degree Students in the University of Helsinki. Student Union of the University of Helsinki, Helsinki.

Aunola, U. 2004. Maahanmuuttajat ammattia oppimassa. Helsinki: Opetushallitus.

Bogdan R, Biklen SK. 2006. Qualitative Research for Education: An Introduction to Theories and Methods. 5th ed. London, UK: Pearson. http://math.buffalostate.edu/dwilson/MED595/Qualitative_intro.pdf

Braun, V. & Clarke, V. 2013. Successful qualitative research: A practical guide for beginners. London, UK: SAGE.

Burns E. 2008. Esteettömyys eri kieli- ja kulttuuritaustaisen opiskelijoiden ohjaamisessa. Teoksessa Honkanen, E., Kaikkonen, L. & Kotila, H. Näkökulmia ammatilliseen erityisopeukseen. Helsinki: WSOY.

Castaneda, A., L. Larja, T. Nieminen, S. Jokela, J. Suvisaari, S. Rask, P. Koponen, & S. Koskinen. 2015. Ulkomaalaistaustaisten psyykinen hyvinvointi, turvalli-suus ja osallisuus. THL Työpapereita 18/2015. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/127023/URN_ISBN_978-952-302-5356.pdf?sequence=2

Corbin J, Strauss A. 2008. Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory. 3rd ed. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.

Crow, M. M. & Dabars, W. B. 2015. Designing the new American university. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press.

Crow, M. M. 2007. Enterprise: The path to transformation for emerging public universities. The Presidency.

Donald, Brix. 2019. Rethinking Higher Education: Integration as a framework for change.

European Commission/EACEA/Eurydice, 2019. Integrating Asylum Seekers and Refugees into Higher Education in Europe: National Policies and Measures. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f1bfa322-38cd-11e9-8d04-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-88265520>

Forsander, A. 2013. Maahanmuuttajien sijoittuminen työelämään. Teoksessa Martikainen, T., Saukkonen, P. & Säävälä, M (toim.) Muuttajat – kansainvälinen muut-toliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus

Haapamäki, J.; Garam, I.; Laakso, H.; Lappi, O.; Mursula, S.; Packalen, P.; Tuononen, M & Volmari, K. 2019. Education at a glance 2019 taustamuistio. Suomen koulutus kansainvälisessä vertailussa. Opetushallitus. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/education-at-a-glance-2019-taustamuistio.docx>

Heikkinen, H. 1998. Kriisi opettaa. Teoksessa H. Niemi (toim.) Opettaja modernin murroksessa. Jyväskylä: Atena.

Hiltunen, S. 2012. Maahanmuuttajan matka suomalaiseen yhteiskuntaan. In: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisu B:42, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-275-042-6>

Holloway, Immy. 2017. Qualitative research in nursing and healthcare. 4th edition. Wiley Blackwell.

Ikonen, Kristiina 2005. Maahanmuuttajaoppilaiden opetuksen järjestäminen. Teoksessa Kristiina Ikonen (toim.) Maahanmuuttajaoppilaiden opetus perusopetuksessa. Opetussuunnitelmatyöstä käytäntöön. Opetushallitus.

Isola, A-M.; Kaartinen, H.; Leemann, L.; Lääperi, R.; Schneider, T.; Valtari, S.; Ke-to-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 33/2017. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

King, R. & Lulle, A. 2016. Research on migration. Facing realities and maximizing opportunities: A policy review. Luxembourg: Publications office of the European Union, 2016. http://ec.europa.eu/research/social-sciences/pdf/policy_reviews/ki-04-15-841_en_n.pdf

Kolehmainen, S. 2004. Opintojen ohjaus on opintojen edistämistä. Teoksessa Kolehmainen, S. & Kallinen, R. (toim.) Laatua ammattikorkeakouluopintojen ohjaukseen. Oped-Laatu -projektin loppuraportti. Hämeen ammattikorkeakoulu. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy

Korkeakoulutus ja tutkimus 2030. 2017. <https://minedu.fi/documents/1410845/4177242/vio2030-taustamuistio.pdf>

Kotouttaminen.fi. 2016. Keskeiset käsitteet. <https://kotouttaminen.fi/keskeiset-kasitteet> Viitattu 4.1.2019

Kouvo, A.; Lairio, M. & Puukari, S. 2009. Yliopistoopiskelu osana opiskelijan elämän ja identiteetin rakentumista.

Laine, T-M. 2016. International degree students. A survey of studying, working and living in Turku. Migration studies C28 – Institute of Migration (Siirtolaisinstituutti) <https://ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/international-degree-students-a-survey-of-studying-working-and-living-in-turku>

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010. Annettu 30.12.2010. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101386> Viitattu 29.1.2020

Leskisenoja, E. 2016. Vuosi koulua, vuosi iloa. Rovaniemi: Lapin yliopisto. https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62568/Leskisenoja_Eliisa_ActaE198_pdfA.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Lähteenoja, S. 2010. Uusien opiskelijoiden integroituminen yliopistoon: sosiaalipsykologinen näkökulma. Väitöskirja, Helsingin yliopisto. Sosiaalisia psykologisia tutkimuksia 23. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-6086-1>

Maahanmuuttajien määrä 2017. Väestöliitto. http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/maahanmuuttajien-maara/ Viitattu 2.2.2020

Martin, M. 2002. Suomen kielen oppijasta sen käyttäjäksi. Jyväskylä yliopisto

Metsänen, R. & Nikander, L. 2012. Realistista aikuispedagogiikkaa monikulttuurisissa toimintaympäristöissä. Tampere: Tammerprint Oy. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/94431/HAMK_Realistista_aikuispedagogiikkaa_2012_e-kirja.pdf?sequence=1

Moberg, S. 2001. Opettajien näkemyksen inklusiivisesta opetuksesta. Teoksessa Murto, P., Naukkarinen, A. & Saloviita, T. (toim.). Inklusion haaste koululle. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Mutta, Maarit.; Lintunen, Pekka.; Ivaska, Ilmari. & Peltonen, Pauliina. 2014. Tulevaisuuden kielenkäyttäjät. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA 2014

Nieminen, T.; Sutela, H. & Hannula, U. 2015. Ulkomaista syntyperää olevien työ- ja hyvinvointi Suomessa 2014. Grano oy, Helsinki. https://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluetteloyyti_uso_201500_2015_16163_net.pdf

Niinistö-Sivuranta, S. & Lindblom, S. 2018. Mitä merkitsee eurooppalainen identiteetti korkeakoulukontekstissa. Maanpuolustus lehti. <https://www.maanpuolustus-lehti.fi/single-post/eurooppalaisen-identiteetti-ja-opiskelijavaihto> Viitattu 28.1.2020

Nummenmaa, A. R. & Lautamatti, M. 2004. Ohjaajana opinnäytetöiden työprosessissa. Ryhmäohjauksen käytäntöä ja teoriaa. Tampere: Tampere University Press. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/68118/Ohjaajana%20opinnäytetöiden%20PDF.pdf?sequence=1>

OECD 2018. Working together: Skills and Labor Market Integration of Immigrants and their Children in Finland. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/9789264305250-en>

OKM 2016. Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi – kipupisteet ja toimenpide esitykset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:1. <https://docplayer.fi/16134214-Maahanmuuttajien-koulutuspolut-ja-integrointi.html>

Opetus- ja koulutusministeriö. 2019a. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen VISIO 2030. <https://mi-nedu.fi/korkeakoulutuksen-ja-tutkimuksen-visio-2030> Viitattu 20.1.2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2016. Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi – kipupisteet ja toimenpide-esitykset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:1. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/64983/MaahanmuuttajienKoulutuspolut.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017. Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi - kipupisteet ja toimenpide-esitykset II. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:5. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79439/okm05.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2019b. Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi - kipupisteet ja toimenpide-esitykset III. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:1. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161285/OKM_1_2019_Maahanmuuttajien%20koulutuspolut.pdf

Opetushallitus. 2012. Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2012:1. Juvenes Print - Tampereen yliopistopaino Oy https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/139342_aikuisten_maahanmuuttajien_kotoutumiskoulutuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2012.pdf

Opetushallitus. 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2014. Helsinki: Opetushallitus. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Opetushallitus. 2019. Ammatillinen koulutus. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/ammattillisen-koulutus-0> Viitattu 28.1.2020

Opetushallitus. 2019. OECD-vertailu: Vanhempien koulutustaso vaikuttaa korkeakouluopintojen edistymiseen. <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2019/oecd-vertailu-vanhempien-koulutustaso-vaikuttaa-korkeakouluopintojen-edistymiseen> Viitattu 27.1.2020

Poutanen, K.; Toom, A.; Korhonen, V. & Inkinen, M. 2012. Kasvaako akateeminen kynnys liian korkeaksi? – Opiskelijoiden kokemuksia yliopistoyhteisöön kiinnittymisen haasteista. Teoksessa M. Mäkinen, J. Annala, V. Korhonen, S. Vehviläinen, A-M. Norrgrann, P. Kalli & P. Svärd (toim.) Osallistava korkeakoulutus. Tampere: Tampere University Press. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201406061672>

Päivinen, Jere. 2017:27. Mitä tiedämme maahanmuuton taloudellisista vaikutuksista? Sosiaali- ja Terveysministeriön raportteja ja muistioita. Helsinki http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160396/RAP2017_27.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Rapatti, Katariina. 2011. Kielitietoisuudesta koulun menestystekijä. <https://www.kielikello.fi/-/kielitietoisuudesta-koulun-menestystekija>

Rasku-Puttonen, H. 2007. Opettajankoulutus haasteiden edessä. Teoksessa E. Aarnos & M. Meriläinen (toim.) Paikoillanne, valmiit, NYT! Opettajankoulutuksen haasteet TÄNÄÄN. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/23377/978-951-39-3067-7.pdf?sequence=1>

Reicher, S.; Spears, R. & Halsam, S. A. 2010. The Social Identity Approach in Social Psychology. Teoksessa M. Wetherell & C. T. Monhanty, The SAGE Handbook of identities.

Räty, M. 2009. Monikulttuurisen työn valmiudet sosiaalialalla. Sosionomikoulutuksen näkökulma. Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/76522/lisuri00109.pdf?sequence=1>

Saldana, Johny. 2011. Fundamentals of qualitative research. Oxford University Press.

Skorton, D. & Bear, Ashley. (2018) Integration of the humanities and arts with sciences, engineering, and medicine in higher education, Branches from the same tree. Published by The National Academies Press, Washington, DC. <https://www.nap.edu/catalog/24988/the-integration-of-the-humanities-and-arts-with-sciences-engineering-and-medicine-in-higher-education>

Steel, T. & Jyrkinen, M. 2017. Searching for Employment: Highly Educated Immigrant Women and Combined Capabilities. Research on Finnish society, University of Helsinki. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/232726/4_RFS_2017_Steel_Jyrkinen_.pdf?sequence=1

Stenberg, H.; Hirard, T.; Autero, M & Korpela, E. (Eds.). 2019. Korkeakouluvalmiuksia maahanmuuttajille - hyvät käytänteet ja suositukset valmentavaan koulutukseen. In: Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisuja. TAITO-sarja., Metropolia Ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/265054/2019_TAITO_41_korkeakouluvalmiuksia_maahanmuuttajille.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Tilastokeskus 2018a. Väestörakenne tilasto. <https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/>

Tilastokeskus. 2015. Yli puolet Suomen ulkomaalaistaustaisista muuttanut maahan perhesyistä. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi tutkimus 2014. https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/art_2015-10-15_001.html Viitattu 2.2.2020

Tilastokeskus. 2018b. Ulkomaalaistaustaiset. <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaalaistaustaiset.html> Viitattu 1.2.2020

Tilastoneuvos. 2017. Kielivaranto keskuudessamme – vieraskieliset opiskelijat tutkintoon johtavassa koulutuksessa. <https://tilastoneuvos.vipunen.fi/2017/07/14/kielivaranto-keskuudessamme-vieraskieliset-opiskelijat-tutkintoon-johtavassa-koulutuksessa/> Viitattu 3.2.2020

Tolonen, J. 2018. Sujuvampia opintopolkuja maahanmuuttajille Satakunnassa. Diakonia amk. Helsinki https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/154187/Diak_puheenvuoro_17_verkko.pdf?sequence=1

Trochim, William M. 2006. Qualitative Measures. The Research Methods Knowledge Base, 2nd Edition. <https://conjointly.com/kb/qualitative-measures/>

Turja, L. 2016. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2012. Valtion kotouttamisohjelma. Hallituksen painopisteet vuosille 2012–2015. Julkaisu 27/2012. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. <https://tem.fi/documents/1410877/3342347/Valtion+kotouttamisohjelma+21092012.pdf>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2019a. Maahanmuuttajien kotouttaminen edellyttää yhdenvertaisuutta ja yhteistyötä. <https://tem.fi/maahanmuuttajien-kotouttaminen> Vii-tattu 5.1.2019

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2019b. Kasvua ja hyvinvointia maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikalla. <https://tem.fi/documents/1410877/11992263/Faktatietoa%2Bmaahanmuutosta%2Bja%2Bkotouttamisesta%2B25012019/faa5862e-9f95-d674-199e-f8cf9b4ba2c4/Faktatietoa%2Bmaahanmuutosta%2Bja%2Bkotouttamisesta%2B25012019.pdf>

Valtioneuvosto. 2018. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 2. osa. Ratkaisuja työn murroksessa. Valtioneuvoston julkaisuja 30/2018. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161091/VN_30_2018_Tulevaisuusselonteko.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Valtonen, Tiina & Korhonen, Vesa. 2013. Maahanmuuttajanuoret ja monikulttuurinen ohjaus perusopetuksessa. Teoksessa Vesa Korhonen & Sauli Puukari (toim.) Monikulttuurinen ohjaus ja neuvontyö. Jyväskylä: PS-kustannus.

Wei, L. 2000. Dimension of Bilingualism. Teoksessa Wei, L. (toim.) The Bilingualism Reader. Lontoo: Routledge. [https://vulms.vu.edu.pk/Courses/ENG512/Downloads/\[Li_Wei\]_The_Bilingualism_Reader\(BookFi\).pdf](https://vulms.vu.edu.pk/Courses/ENG512/Downloads/[Li_Wei]_The_Bilingualism_Reader(BookFi).pdf)

Wenger, E. 2008. Communities of Practice: Learning, Meaning, and Identity. New York: Cambridge University Press. <https://wenger-trayner.com/wp-content/uploads/2012/01/09-10-27-CoPs-and-systems-v2.01.pdf>

Visio 2030 työryhmien raportti. 2019. https://minedu.fi/documents/1410845/12021888/Visiotyo%CC%88ryhmien+yhteinen+taustaraportti_v2.pdf/d69fc279-d6a9-626d-deac-712662738972/Visiotyo%CC%88ryhmien+yhteinen+taustaraportti_v2.pdf

Vuorinen, R.; Karjalainen, M.; Myllys, H.; Talvi, U.; Uusi-Rauva. & Holm, K. 2005. Opintojen ohjaus korkeakouluissa. KARVI 5:2005. https://karvi.fi/app/uploads/2015/08/KKA_0505V.pdf

Väätäinen, H. & Sarparanta, T. 2019. <https://blogi.karvi.fi/2019/04/26/maahanmuuttajataustaiset-korkeakouluopiskelijat-ovat-osa-kansainvalistuvan-suomen-kansallista-potentiaalia/> Viitattu 4.2.2020

